

SISUKORD

OTSUSED

- ALGATAMISOTSUS
- VASTUVÕTMISOTSUS
- KEHTESTAMISOTSUS

SELETUSKIRI

SISSEJUHATUS	5
1 ÜLDOSA	6
1.1 ASUKOHT	6
1.2 KIJUNEMINE.....	6
1.3 LOODUSKESKKOND	7
1.3.1 Põhjavesi	8
1.3.2 Pinnaveed	9
1.3.3 Järved	9
1.3.4 Haljastus.....	10
1.4 KAITSTAVAD ALAD JA OBJEKTID.....	11
1.5 LINNA PÕHISTRUKTUUR	12
1.6 SOTSIAALNE TAUST JA KULTUUR	13
1.6.1 Rahvastik ja asustus.....	13
1.6.2 Koolid ja lasteaiad.....	14
1.6.3 Raamatukogud	14
1.6.4 Sportimisvõimalused ja vaba aja veetmisega seonduv	14
1.6.5 Meditsiiniline teenindus, tervishoid ja vanurite hooldus	15
1.7 TEED JA TRANSPORT	15
1.8 LINNAMAJANDUS JA KOMMUNIKATSIOONID	16
1.8.1 Elektrivarustus.....	16
1.8.2 Telekommunikatsioon	16
1.8.3 Veevarustus ja kanalisatsioon	17
1.8.4 Soojavarustus.....	18
1.8.5 Linnapuhastus ja jäätmemajandus	18
2 TÕRVA LINNA VISIOON.....	19
3 ÜLDPLANEERINGU ARENGUSTRATEEGIA AASTANI 2015.....	20
3.1 ASENDIST TULENEVAD ARENGUVÕIMALUSED.....	20
3.2 MAAKASUTUS. LINNA PIIRKONDADEKS JAOTAMINE	20
3.2.1 Linna keskus	21
3.2.2 Õhne jõest ida pool paiknev väikeelamupiirkond	22
3.2.3 Riiska korterelamupiirkond	22
3.2.4 Riiska tootmispäirkond.....	23
3.2.5 Tartu tänava äärne ettevõtluspäirkond.....	23
3.2.6 Õhne jõest lääne pool paiknev väikeelamupiirkond	23
3.2.7 Viljandi tänava äärne äripäirkond	24
3.2.8 Katkematu puhkeala	24
3.2.9 Helme valla mõjupäirkond	24

3.3	MILJÖÖVÄÄRTUSLIKUD ALAD.....	25
3.3.1	Õhne jõgi koos Veski paisjärvega (koos kaldaaladega)	26
3.3.2	Riiska järv ja Vanamõisa järv	27
3.3.3	Tõrva linnamägi	27
3.3.4	Keskus.....	27
3.3.5	Veski ja Patküla tänavad	27
3.3.6	Ringi-Aasa-Vanamõisa elamukvartal	28
3.3.7	Ettepanekud linna heakorra parandamiseks	28
3.4	ROHESTRUKTUUR, PUHKEALAD, TURISM	29
3.4.1	Rohestruktuur	29
3.4.2	Puhkealad.....	29
3.5	ETTEPANEKUD KAITSE ALLA VÕETUD OBJEKTIDE KAITSEREŽIIMI MUUTMISEKS	30
3.6	SOTSIAAL- JA KULTUURIVALDKOND	31
3.6.1	Haridus ja lasteasutused.....	31
3.6.2	Sport ja kultuur	31
3.6.3	Sakraalasutused ja kalmistu	32
3.7	ETTEVÕTLUS	32
3.7.1	Teenindus ja kaubandus	33
3.7.2	Tööstus ja tootmine.....	33
3.7.3	Turismimajandus	33
3.8	ELAMUEHITUSE ARENG.....	34
3.9	TEED JA TRANSPORDIKORRALDUS.....	35
3.10	TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	35
3.10.1	Reoveekogumisalade määratlemine.....	36
3.10.2	Reovee puhastusseadmed.....	36
4	MAA- JA VEEALADE KEHTIVAD PIIRANGUD JA KASUTUSPÕHIMÕTTED.....	37
4.1	KEHTIVAD PIIRANGUD	37
4.1.1	Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd.....	37
4.1.2	Riiklike kaitstavate loodusobjektide piirangud.....	38
4.1.3	Hoiualade võrgustikust tulenevad piirangud.....	41
4.1.4	Metsa kaitsekategooriad.....	43
4.1.5	Veekaitsevöönd ja veekogu ehituskeeluala	45
4.1.6	Tänavamaa piirid	46
4.1.7	Liinikoridorid kimmisajal	48
4.1.8	Telekommunikatsiooni liinirajatise kaitsevöönd.....	48
4.1.9	Elektripaigaldise kaitsevöönd.....	49
4.1.10	Surveseadme kaitsevöönd.....	51
4.1.11	Kanalisatsiooniehitiste veekaitseõndud ja pumplate kujad.....	52
4.1.12	Puurkaevude sanitaarkaitsevöönd	54
4.1.13	Jäätmekäitlus	55
4.1.14	Välisõhu saastekaitse	56
4.1.15	Tuleohutusnõuded.....	57
4.1.16	Müranormid.....	58
4.2	MAA-ALADE ÜLDISED KASUTAMIS- JA E HITUSTINGIMUSED	59
4.2.1	Üldplaneeringu kaardi juhtfunktsioonid.....	60
4.2.2	Elamuehituse üldpõhimõtted.....	61
4.2.3	Olemasolevate elamute rekonstrueerimine ja juurdeehituste tegemine.....	62
4.2.4	Uute eluhoonete ehitamine	62
4.2.5	Äri- ja tootmishoonete projekteerimise põhimõtted.....	63

4.3	VÕIMALUSED ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEKS.....	64
4.3.1	<i>Detailplaneeringute koostamise tingimused.....</i>	64
4.3.2	<i>Olemasolevad planeeringud ja uute koostamine.....</i>	64
4.3.3	<i>Arhitektuurikonkursside koostamise nõuded.....</i>	64
5	RUUMILISE ARENGU MÕJUDE HINDAMINE.....	66
5.1	MÕJUDE HINDAMISE ALUSED.....	66
5.1.1	<i>Elamumaade planeerimine.....</i>	66
5.1.2	<i>Kaubandus-, teenindus- ja büroohoonete planeerimine.....</i>	66
5.1.3	<i>Ettevõtlusmaade planeerimine.....</i>	66
5.1.4	<i>Liiklus.....</i>	67
5.1.5	<i>Roheliste alade ja puhkealade planeerimine.....</i>	67
5.1.6	<i>Kokkuvõte.....</i>	67
5.2	LINNAKESKKONNA KURITEGEVUSRISKIDE ENNETAMINE.....	68
5.2.1	<i>Soovituslikud meetmed kuritegevuse vähendamiseks.....</i>	68
5.2.2	<i>Soovitused turvalisuse tagamiseks.....</i>	70
	KASUTATUD KIRJANDUS.....	71
	LISAD	
	LISA 1. TÕRVA LINNA ÜLDPLANEERINGU LÄHTEÜLESANNE	
	LISA 2. KEHTESTATUD DETAILPLANEERINGUD	
	LISA 3. FOTOD	
	KOOSKÕLASTUSED	
	KOOSKÕLASTUSTE ÄRAKIRJAD	
	SKEEMID JA KAARDID	
	SKEEM 1. TÕRVA LINNA ASUKOHT EESTI HALDUSJAOTUSE KAARDIL	
	SKEEM 2. TÕRVA LINNA KUJUNEMINE	
	SKEEM 3. LINNA PIIRKONDADEKS JAOTAMINE	
	SKEEM 4. TÕRVA LINNA ROHESTRUKTUUR	
	SKEEM 5. PÕHJAVEE KAITSTUSE KAART (VÄLJAVÕTE)	
	SKEEM 6. TÕRVA MILJÖÖVÄÄRTUSLIKUD ALAD	
	TÕRVA LINNA ÜLDPLANEERINGU KAART.....	M 1:10 000

SISSEJUHATUS

Tõrva linna üldplaneeringu koostamise aluseks on Tõrva Linnavolikogu 10. juuni 2003. a määrus nr 9, millega algatati Tõrva linna üldplaneeringu koostamine. Planeering valmis AS Entec ja Tõrva Linnavalitsuse vahelises koostöös.

Üldplaneering on vajalik linna territooriumil olevate maa- ning veelade parima kasutamise saavutamiseks ja see on koostatud lähtudes lähima 10-15 aasta perspektiivist. Üldplaneering tugineb linna arengukavas toodud tulevikuvisionidele ning strateegiatele ja loob eeldused linna hoidmiseks soovitud arengu teel.

Üldplaneering tähendab eelkõige kokkuleppeid. Selle koostamise käigus üritatakse leida parim lahendus vastuoludele, mis eksisteerivad erinevate huvide esindajate vahel, näiteks riigi, linna elanike ja linnas olevate erinevate huvigruppide vahel. Kehtestatud üldplaneering on omakorda aluseks detailplaneeringute koostamisele. Üldplaneeringu aktuaalsuse säilitamiseks peab kehtivat üldplaneeringut perioodiliselt üle vaatama (näiteks iga 3 aasta järel) ja kui selleks tekib vajadus, siis täiendama läbi uute detailplaneeringute või korduva üldplaneeringu.

Käesolevat üldplaneeringu koostamisel on arvestatud järgmiste varemkoostatud töödega:

- Tõrva linna arengukava;
- Valgamaa Maakonnaplaneering;
- Valga maakonna teemaplaneering *Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused*;
- Tõrva linna üldplaneeringu korrektuur ja maareformi osa;
- kehtestatud detailplaneeringud (vt lisa 2).

Üldplaneeringu koostamisega tegeles töögrupp koosseisus:

Merje Muiso	AS Entec projekti juht, arhitekt-planeerija;
Kerttu Kõll	AS Entec maastikuarhitekt;
Merike Laas	AS Entec tehnik-arhitekt;
Tõnu Jaansalu	Tõrva Linnavalitsus abilinnapea
Jane Mölder	Tõrva Linnavalitsus keskkonnaosakonna juhataja

Lisaks kaasati vastavalt vajadusele teisi Tõrva linnavalitsuse ja Tõrva linnavolikogu liikmeid ja linna elanikke.

1 ÜLDOSA

1.1 Asukoht

Tõrva linn asub Lõuna-Eestis, Valga maakonna keskosas keset vaheldusrikast Lõuna-Eesti maastikku Õhne jõe ääres (vt skeem 1). Põhja poolt piirneb linn Keisripalu metsade (nimetatakse ka Tussi ja Tohtri metsadeks) ja Helme kalmistuga, ida poolt turbaraba, lõunast Tõrva linnamäe¹ ja läänest Tikste oruga.

Tõrva linna läbib riikliku tähtsusega Valga-Uulu maantee (põhimaantee nr 6), mis ühendab omavahel Valga ja Pärnu linna. Tõrvast viib suund ka mööda Tõrva-Pikasilla maanteed Tartusse, mistõttu linn asub ajaloolisel teeristil Valga – Pärnu (Viljandi) - Tartu.

Tõrva linna ümbritseb rõngasvallana Helme vald. Tõrva linnast 30 km kaugusel paikneb maakonnakeskus Valga, kuid tuleb märkida, et piirkonna vaieldamatuks suurimaks tõmbekeskuseks pole mitte maakonnakeskus Valga, vaid Tartu oma heade ühenduste ja laialdase teenindusvõrguga. Tõrva paikneb Tartust 70 km kaugusel ja Viljandist 60 km ja (E.O.Map, 2000). Teised Tõrvale lähemal paiknevad linnalised asulad on Otepää (46 km) ja Elva (41 km).

1.2 Kujunemine

Tõrva linna nimi on tulnud rahvapärимusest, mille kohaselt ajanud Tõrva metsas Tõnise nimeline mees kuuse- ja männikändudest tõrva. Pilkenimeks olnud linnal ka "tõkatialev" ja "pigilinn".

Ajalooliselt on Tõrva kuulunud Helme kihelkonda, mis kuulus ajaloolise Mulgimaa koosseisu ja oli üks vanemaid kihelkondi Eestis. Inimasustuse kujunemise aeg Helmes ei ole täpselt teada, leitud on vaid üksikuid kiviajast pärinevaid esemeid. Ka varasemast rauaajast on jälgi vähe, vaid mõned kivikalmed. Rohkem on mälestisi I at II poolest. Sellesse perioodi kuulub ka Tantsumäe linnus. Tõrva lõunaosas asuv linnus on muistsete eestlaste maalinn, mis oli kohaliku ümbruskonna ja kogu Lõuna Sakalamaa üheks tähtsamaks keskuseks.

Helme esineb kirjalikus ürikus esmakordselt 1329. a, mil Helme kiriku juures toimunud lahing leedulastega. Esimesed teated Tõrva kohta pärinevad ligi 130 aastat tagasi maakividest kõrtsihoone kohta, mis seisis Valga, Pärnu, Tartu maantee ristumiskohal.

¹ Erinevates allikates tähistab nimetus "Tantsumägi" erinevaid objekte: looduskaitsealust Tõrva metsparki nimetatakse Tantsumäeks, samuti vabaõhulava ja muinsuskaitsealust linnust. Käesolevas töös nimetatakse kogu Tõrva linna lõunapoolset metsala Tõrva linnamäeks, muinsuskaitsealust linnust Tantsumäe linnuseks ja looduskaitsealust parki Tõrva metsapargiks.

1871. a. hakkas Helme ja Patküla mõisa omanik von Stryk, kellele sinne metsamaa kuulus, soovijaile krunte müüma. Ehitustegevus hoogustus ning aastatel 1890-1892. oli Tõrva juba paarikümne maja ja ca 400 elanikuga asula (vt skeem 2). Esimesed majad püstitati praeguse Veski, Viljandi ja Tartu tänava ristumiskohale aastatel 1875-1892. Vanimate säilinud ehitiste hulka kuulub elamu Veski tn 2 vasakpoolne tiib, 1880-aastatel ehitatud Tultsi veski Lammase majas Veski tn 9 ja eelpool mainitud kõrtsihoone Valga tn 1, mis ehitati 1890. aasta hilissügisel mahapõlenud puithoone asemele. Ka majad Veski tn 1, 2, 4, 5 pärinevad samast ajast.

1909. a oli Tõrvas 150 hoonet ja 1750 elanikku. 1920-ndatel aastatel oli Tõrva Eesti kõige kiiremini kasvav asula – elanikkond suurenes ligi 100 inimese võrra aastas. Tõrva muutus omaette haldusüksuseks 1. septembril 1921. a, kui asulale anti alevi õigused.

Olulise tõuke Tõrva arengule andis ka riiklike ehituslaenude kehtestamine, mistõttu 1922. a algas eriti hoogne ehitustegevus. Ainuüksi 1930-ndail aastatel ehitati linna üle saja uue elamu (vt skeem 2). Kasvas ka elanikkonna arv: kui 1922. a oli Tõrvas 1810 elanikku, siis 1932. a tõusis elanike arva juba 2482. 2. juulil 1926. a kinnitati Vabariigi Valitsuse otsusega elanikkonna nõudmisel ja soovil Tõrva alev linnaks, kuid linnaõigused sai ta 1. jaanuarist 1927. a.

Enne II maailmasõda oli Tõrva kujunenud kauniks aed-ja suvituslinnaks (vt lisa 1 fotod 1, 2 ja 3). Iseloomulik oli seegi, et linnas puudusid tööstus- ja kaubandusettevõtted. 1930-ndatel aastatel koostati Tõrva linna esimene planeering (vt skeem 2). 1934. a alustati parkide ja puisteede rajamist (puuliikidest valiti tammed ja pärnad).

1940. a oli linnas ligi 3200 elanikku ja umbes 440 hoonet.

1944. a sügise lahingute ajal linn purustati, hävis ligi pool hoonetest (järele jäi 214 hoonet). Peale sõda algas koheselt linna taastamine ja rekonstrueerimine ning suurem osa Tõrva kesklinna kivihoonetest õnnestus taastada.

Aastatel 1950-1959 oli Tõrva rajoonikeskus ja seda perioodi iseloomustab intensiivne ehitustegevus. Kujunesid uued elamupiirkonnad Ritsul ja Riiskal. 1954. a valmis kinoteater Koit, 1956. a moodustati Valga KEK, suurtööstus Tõrvas. 1963. a rajati Valga Piimatoodete Kombinaat Tõrvasse Helme võitööstuse baasil.

Tõrva omavalitsuse staatus kinnitati 30. jaanuaril 1992. a.

1.3 Looduskeskkond

Tõrva linna kliima on sisemaaline. Mikroklimaatiliselt vahelduamaks muudab olukorra paiknemine jõe kaldal, maastiku erisused, taimkate, hoonestus ja muud aspektid. Aastaringselt on valdavateks lõuna- ja läänekaarte tuuled. Peamised tuulekoridorid tekivad Ohne jõe orus, suuremate liiklusmagistraalide ääres ja hoonestatud kvartalite vahel.

Maastikuliselt kuulub Tõrva piirkond Sakala kõrgustiku kaguossa, kus on valitsev ürgorgudest liigestatud lainjas moreentasandik siin seal kerkivate kuplite ning seljakutega. Tõrva - Helme ümbrus on tasasem, kuid liigestatud Õhne ja ta lisajõgede järsuservalistest lammorgudest.

Maastiku kujunemisel on oma osa etendanud paljud geoloogilised tegurid. Nii tekkisid aluspõhja sügavad orud juba enne kvaternaarsest jääaega esinenud vooluvete toimel, jääajal kündis mandrijää voored, jääaja taandumisel või ajutisel pikemaajalisel peatumisel kujunesid aga otsamoreenid ja künkad.

Piirkonna aluspõhja moodustavad ligikaudu 400 m paksusega kambriumi, ordoviitsiumi ja siluri ladestu kihid, mis maapinnal ei paljandu (Tõrva linna keskosa detailplaneering, 1998). Aluspõhjast paljanduvad keskdevoni burtinieki lademe liivakivi kihid, mille üldiselt roosakaspruuni põhjavärvi seguneb tumepunase, kollaka ja roheka savi vahekihte, mida on võimalik jälgida Õhne jõe paljanditel.

Liivakivi peamassiks on siin paljudes erinevais varjundeis ja tumedusastmeis peened räniterakesed, mis on ümbritsetud üliõrnast raua- ja alumiiniumühendite kihist. Oma sädeleva välimuse saavad need heledatest vilgukivisoomustest. Kollakad, rohekad, sinaka, hallikad või violetsed savi- ja merglikihid on tavaliselt põhjavett kandvaiks kihtideks.

Aluspõhja katab kvaternaarse setete kompleks (glatsiaalsed, limnoglatsiaalsed ja fluvioglatsiaalsed setted). Pinnakatetest domineerib moreen. Hajutatult esinevad kruusad-liivad, liivsavid ja soosetted. Ehitusgeoloogiliselt on pinnased valdavalt hea kandevõimega, kuid ehitustegevust piirab reljeef.

Orgudes on levinud jääpaisjärvede viirsavid, liivad ja mitmesugused holotseensed orused (Tõrva linna keskosa detailplaneering, 1998).

Tõrva linna piirkond kuulub Lõuna-Eesti leetmuldade, soostunud leetmuldade ja soomuldade piirkonda. Enamlevinud on keskmiselt ja nõrgalt leetunud savimullad. Tõrva ümbruses paiknevad Valga maakonna viljakaimad mullad (Valga maakonnaplaneering, 1998).

1.3.1 Põhjavesi

Tõrva linnas tarbitakse vett kvaternaari-, keskdevoni- ja kesk-alamdevoni veekompleksist (Tõrva linna arengukava, 2003). Vettandvateks kivimiteks on peen- ja keskteralised liivakivid aleuroliidi vahekihtidega. Vettandvate kivimite iseärasused mõjutavad põhjavee tarbimise tingimusi, milleks on puurkaevude liiva-andvus ja põhjavee kõrge rauasisaldus. Kõrge rauasisaldusega kaasneb reeglina ka kõrgendatud mangaanisisaldus, eriti puurkaevudes, mis avavad vettandvate kivimite ülemist osa (Valga maakonnaplaneering, 1998).

Elanike madalate salvkaevude vesi, mis on pärit kvaternaari veekompleksist, võib sisaldada ülenormatiivselt nitraate. Savikates kvaternaarisetetes, millest toitub enamik salvkaeve, toimub aeglane veevahetus ja seega pinnasesse sattunud reained kuhjuvad koos sademeteveega kaevudesse.

1.3.2 Pinnaveed

Õhne jõgi kuulub Võrtsjärve valgalasse ja voolab Tõrva linnast läbi 3,2 km ulatuses. Õhne jõgi algab Veisjärvest ja suubub Võrtsjärve. Jõe pikkus on 94 km ja valgala 573 km² (Järvekülg, 2001). Tõrva linn paikneb Õhne jõe keskjooksul.

Läbi Tõrva linna voolates on Õhne jõeorg ahenenud. Jõesäng Tõrva kohal on väänlev ja kohati silmusklev. Linna põhjapiiril ühineb Õhne vasakult suubuva Helme jõega ja käändub Keisripalu mägedest väljaotsimiseks kirdesse.

Jõe piires on lang jaotunud ebahütlaselt. Suurim lang on keskjooksul Koorküla silla ja Tõrva linna põhjaserva vahel: 13,5 km-l 14,5 m ehk 1,07 m/km. 1996. a suvel oli jõgi Tõrva kohal mesotroofne (keskmise toitelisusega).

Linna läbib ka Tikste e Pokardi oja (pikkus 9 km, suubub Õhne jõkke vasakult kaldalt). Ojal asub linna piires paisjärv.

1.3.3 Järved

Tõrva linnas paikneb kaks looduslikku järve – Tõrva Vanamõisa ja Riiska järv. Mõlemad järved on glatsiaalse tekkega, kujunenud Sakala kõrgustiku kaguservale Õhne sügavast lammorust lõhestatud lainjasse moreenmaastikku, kuhu jääsulamisveed on kandnud rohkesti liiva ja kruusa. Otsustades Tõrva järvede kuju ja sügavuse järgi, peaksid nad olema tekkinud jääpankade sulamislohkudes (Mäemets, 1977).

Limnoloogilise rajoneeringu kohaselt kuulub kogu ala Kõrg-Eesti rohketoiteliste järvede valdkonda.

Tõrva Vanamõisa järv paikneb loode-kagusuunaliselt linna põhjapiiril. Järv on 2 ha suurune ja suhteliselt sügav – kuni 10,5 m (Mäemets, 1977). Kirdekallas on lagedam, kõrgem ja järsem, mujal on kallas madalam, kaetud soise heinamaaribaga, veidi eemal peamiselt männimetsaga. Leidub õõtsikulisi kaldalõike. Kirdekaldal paikneva supluskooha juures on lastebasseini osas järvepõhi liivane, sügavamal kaetud mudakihiga.

Järv on allikarikas. Sisse voolab 10-15 allikat, mõned neist on roosteveelised. Väljavooluks on Õhne jõkke suubuv kraav.

Järv on suure tähtsusega puhke- ja ujumiskoht. Soodsad tingimused on ka kalastamiseks.

Riiska järv paikneb kirde-edelasuunaliselt Tõrva kaguosas Valga-Uulu maanteest kirde pool. Järve kagu ja edelakaldale on ehitatud elamuid.

Järve suurus on 4,9 ha, sügavus 12,2 m. Kaldad on võrdlemisega kõrged ja laugjad, kohati esineb soostunud serva ja õõtsikut. Liivast kaldavöödet leidub peamiselt loodekaldal. Sügavamal on järvepõhi mudane. Supluskoht paikneb lõunakaldal.

Järv toitub allikatest ja kraavidest, kuhu satub ka reovett. Väljavool toimub ummistunud kraavi kaudu Õhne jõkke.

Heitvete juhtimine järve tuleb lõpetada, kuna muidu kaotab järv oma puhkemajandusliku väärtuse - järve seisundit on mõjutanud Ujula tn eramud, millel üldse puudub kanalisatsioon. Suurim oht Tõrva Vanamõisa järvele on läbivoolu puudumine ja suur koormus suveperioodil.

Linna järved on reostumisohus ning vajavad uurimist saneerimiskava väljatöötamiseks ja järgnevat saneerimist.

1.3.4 Haljastus

Tõrva linn on rajatud metsade keskele ning seetõttu on linn ka käesoleval ajal haljastuse poolest väga rikas.

Linna elamupiirkondi ümbritseb metsane rohevöönd: Keisripalu metsad, Vanamõisa järve tagune parkmets ja Gümnaasiumi park, Riiska järve äärne ja elamupiirkonna parkmets, Tõrva linnamäe metsad ja Tikste org. Parkmetsadest on levinud kuusikud ja männimetsad. Kuusikutest leidub nii puht- kui ka segapuistuid kase, männi, halli lepa ja haavaga. Männikuist laiemal levikuga on pohla- ja mustikamännikud, millede koosseisu kuulub kohati kuuske, vähem kaske. Õhne jõe kaldail kasvavad puuliikidest pajud ja lepad.

Parkmetsade rohelist täiendavad linna pargid, skväärid, liiklusega seotud tänaväärsed haljastud ja sotsiaalobjektidega seotud haljasalad (koolide ja lasteaedade aiad). Tõrva linna üldkasutatavad haljasalad on jaotatud nelja kategooriasse ehk hooldusintensiivsuse klassi, kus esimene on kõige väärtuslikuma ja hooldustnõudvama haljastusega ala. Tõrva linna hooldatavad haljasalad koos hooldusintensiivsuse klassidega on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Tõrva linna hooldatavad haljasalad (Tõrva linna haljastuste klassifikatsioon ja hooldamine)

Jrk nr	Haljasala nimi	Hooldus-klass	Pindala m ²
1.	Purskkaevu plats (Keskväljak)	I	1600
2.	Nooruse park	I	10880
3.	Haljasriba AS Beetelast linna piirini	II	3905
4.	Tartu tn äär kuni jõeni	II	6076
5.	Männiku tn ja Kevade tn haljasala	II	2511

6.	Männiku 5 haljasala	II	6800
7.	Valga tn haljasala Päästeameti kõrval	II	3400
8.	Loosi tn plats	II	5724
9.	Sõpruse park	II	14205
10.	Dendropark	II	8600
11.	Kammersaali ümbrus	II	346
12.	Riiska järve äär	II	6887
13.	Riiska linnaosa tänavaäärsed haljastud	II	19706
14.	Valga 66 ümbrus	III	2340
15.	Valga 68A tagune haljasala	III	4080
16.	Ehitaja 10 haljasalad	III	9456
17.	Ehitaja 1 laste mänguväljak	III	1936
18.	Lasteaiaga Mõmmik piirnev haljasala	III	4125
19.	Kaarlimäe park	III	7560
20.	Gümnaasiumi parkmets	III	9072
21.	Veski tn haljasala jõeni	III	3600
22.	Vanamõisa järve äär ja mägi	III	7191
23.	Tartu tn liiklushaljastus	III	3280
24.	Kase tn haljasala	IV	11075
25.	Sadeveetikide ümbrus	IV	17152
26.	Tartu tn äärne rohumaa	IV	8800

Ülejäänud linna haljastuse moodustavad: eramajade aiad ja korterelamute haljasalad.

1.4 Kaitstavad alad ja objektid

Keskkonnaministri 1. detsembri 2000. a määruse nr 73 *Kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide valitsemise volituste andmine* (RTL 2001, 21, 282; 2002, 45, 620; 79, 1217; 2003, 46, 678; 679; 113, 1792) alusel on looduskaitse all Tõrva EAMS-i dendropark ja Tõrva metsapark.

Peamiselt Helme valla territooriumil, aga osaliselt ka Tõrva linna läänepiiril paikneb uuendamata kaitsekorruga ala - Tikste org Tikste järvega (ka Tikaste) (vt ptk Kehtivad piirangud). Tikste org Tikste järvega on ka Natura 2000 eelvaliku ala, mille valitsejaks on määratud Valgamaa Keskkonnateenistus. Tõrva linna piires paikneb veel teinegi Natura 2000 eelvaliku ala – Õhne jõgi (ala nimetus Palakmäe).

EELIS- e andmetel on 1964. a kaitse alla võetud ka Sõpruse park ja Tõrva gümnaasiumi park.

Muinsuskaitsealused objektid paiknevad peamiselt kesklinna piirkonnas, Valga, Kevade, Tartu ja Veski tänavatel. Muinsuskaitsealused ajaloomälestised ja arhitektuurimälestised on toodud *tabelis 2 ja 3*.

Kultuuriministri 01.09.1997. a määruse nr 59 (RTL 1997, 169-171, 954) alusel on arheoloogiamälestisena muinsuskaitse all Tõrva Tantsumäe linnus (reg nr 13069).

Tabel 2. Ajaloomälestised

Jrk nr	Reg nr	Mälestise nimi	Aadress	Vana reg nr
1.	4500	Vabadussõjas ja II maailmasõjas hukkunute ühishaud*	Kevade t	611
2.	27173	Vabadussõja mälestussammas**	Puiestee tn 1	-

Märkus: *Kultuuriministri 19.04.1997. a määrus nr 6, (RTL 1997, 65, 358);

**Kultuuriministri 26.06.2003. a käskkiri nr 116 (RTL 2003, 78, 1155).

Tabel 3. Arhitektuurimälestised

Jrk nr	Reg nr	Mälestise nimi	Aadress	Vana reg nr
1.	23297	Elamu Tõrvas Kevade t 2 *** (hoone hävinud)	Kevade t 2	-
2.	23298	Haigla Tõrvas Tartu t 1***	Tartu t 1	-
3.	23299	Kauplus-elamu Tõrvas Tartu t 2***	Tartu t 2	-
4.	23300	Apteek-elamu Tõrvas Tartu t 4***	Tartu t 4	-
5.	23301	Kauplus-elamu Tõrvas Tartu t 6***	Tartu t 6	-
6.	23302	Tõrva kõrts***	Valga t 1	-
7.	23303	Kauplus-elamu Tõrvas Valga t 2***	Valga t 2	-
8.	23304	Kauplus-elamu Tõrvas Valga t 3***	Valga t 3	-
9.	23305	Kauplus-elamu Tõrvas Valga t 4***	Valga t 4	-
10.	23306	Tõrva kino***	Valga t 18	-
11.	23307	Elamu Tõrvas Veski t 1***	Veski t 1	-
12.	23308	Elamu Tõrvas Veski t 2***	Veski t 2	-
13.	23309	Elamu Tõrvas Veski t 3***	Veski t 3	-
14.	23310	Elamu Tõrvas Veski t 4***	Veski t 4	-
15.	23311	Elamu Tõrvas Veski t 5***	Veski t 5	-
16.	23312	Trafoalajaam Tõrvas Veski t 6***	Veski t 6	-
17.	23313	Tõrva vesiveski***	Veski t 9	-

Märkus: ***Kultuuriministri 12.08.1999. a määrus nr 16, (RTL 1999, 122, 1665).

1.5 Linna põhistruktuur

Linna silmuskledes läbib **Õhne jõgi** koos oma järsuveereliste lammorgudega on silmatorkavam looduslik kujund linnapildis. Ükskõik, mis suunast Tõrva sõita, laskub tee laugjalt Õhne jõe orgu. Jõgi koos linna läbivate maanteedega on mõjutanud linna arengut ja kujundanud linnaruumi ja linnaplaani struktuuri (vt lisa 1, fotod 4 ja 5).

Tõrva linna hoonestus järgib lammoru reljeefi ning jõe kallastel on näha erinevatest aegadest pärit ehitusstruktuure. Hoonestust paikneb jõe kaldal linna keskosas Veski, Kooli, Kevade ja Kalda tänaval, jõe kaldal paikneb ka linnavalitsuse hoone. Jõe vasakul kaldal kagusse suunduval kruusasel moreenseljandikul paikneb Tõrva vanim asulakoht – Tantsumäe linnus. Linnuse naabruses asuv vabaõhulava on kujunenud Valgamaa üheks tuntuimaks rahvapidustuste kohaks. Läbi linna üle jõesildade sõites avanuvad kaunid vaated jõeale. Veski tänav ääres on jõge paisutatud ning kõige maalilisemad vaated avanuvad Veski paisjärvele. Jõe looduslikku ilu on hinnatud puhkealana.

Linn asub ajaloolisel teeristil Valga – Pärnu (Viljandi) – Tartu. Linna peatänavad (sh ka Veski ja Kevade) moodustavad kesklinnas ristudes omapärase viie tänavaga ristmiku. Maastikulistest iseärasustest tingitud looklevate tänavate ääres on viie ajaloolise teekohtumispunkti ääristavad hooned: kõrts, selle vastas kurvil XX sajandi algul ja 1930-datel aastatel ehitatud hooned, mis on Tõrva silmahakkavateks dominantideks. Teede ühinemiskohta on rajatud linna keskväljak (ajalooline turuplats) ning selle ümber on kujunenud linna keskus (vt lisa 1, fotod 6 ja 7). Piki Valga, Viljandi ja Tartu tänavaid on linn kasvanud ning just need tänavad annavad Tõrvasse sõitjale või läbisõitjale pildi linna kujunemisest.

Keskuse ümber, mõlemal pool Õhne jõge, laiuvad ida-lääne suunaliselt väikeelamupiirkonnad (vt lisa 1, foto 8). Elamupiirkondades puudub ühtne struktuur, kõrvuti paiknevad erinevatest ajajärgudest pärit väikeelamud. Jõe ääres paiknevad vanemad kvartalid, mille vahelduvast maastikust ja vanadest teedest tingitud struktuur on omapärane. Uuemad elamukvartalid on korrapärased riskülikukujulised. Tõrvale on iseloomulikud suhteliselt väikese täisehitusega suured krundid. Linnale näib iseloomulik, et eluhoone paigutati tänavajoonele, harvemini väikese tagasiastega. Kõrvalhoone paikneb enamasti hoovis elamuga paralleelselt. Tõrvas domineerib kaldkatusega puidust ühekorruseline elamu, mida aegade jooksul on ümber ehitatud. Piirdeaedadest domineerivad võrkaiad.

Linna kaguosas, Valga maanteest ida pool, paiknevad KEK- i e Riiska korterelamukvartalid (vt lisa 1, foto 9). Korterelamud on nelja- ja viie-korruselised ja paigutatud vabaplaneerimisprintsipiibist lähtudes. Vabaplaneeringuga on traditsioonilised ruumiorientatsiooni kujundavad hierarhilised mõisted nagu tänav ja hoov kadunud, neid asendab võrdselt igas suunas roheluses vabalt paiknevatest majadest linn. Korruselamutest lõuna pool, Valga maantee ääres, paikneb endine KEK-i tootmisterritoorium.

Linna elamupiirkonnad piirnevad ja on omavahel eraldatud metsasest rohevööndist (vt. ptk 1.3.2).

1.6 Sotsiaalne taust ja kultuur

Ülevaade sotsiaalse tausta ja kultuuri kohta tugineb Tõrva Linnavalitsuse informatsioonile.

1.6.1 Rahvastik ja asustus

Pindala	480 ha
Rahvaarv	3370 (seisuga 01.01.2004)
Asustustihedus	720 inimest/ km ²

Põhjalik ülevaade rahvaarvu muutumisest ja tööhõivest on toodud Tõrva linna arengukavas (Tõrva linna arengukava, 2003).

1.6.2 Koolid ja lasteaiad

Linnas tegutseb kaks lasteaeda: Mõmmik ja Tõrvalill. Lastead Mõmmik asub Riiska elamurajoonis. Lasteaias käib 83 last 4-s rühmas. Lasteaed Tõrvalill asub kesklinnas. Lasteaias käib 63 last 3-s rühmas.

Linnas on üks kool: Tõrva Gümnaasium. Koolis õpib umbes 750 last. Gümnaasiumi ruumides tegutseb ka Tõrva Muusikakool, kus õpib umbes 65 last.

1.6.3 Raamatukogud

Linnas tegutseb kaks raamatukogu: Linnaraamatukogu ja Lasteraamatukogu. Viimane tegutseb Riiska linnaosas "Mõmmiku" lasteiaia hoones, Linnaraamatukogu aga kultuurimajas.

1.6.4 Sportimisvõimalused ja vaba aja veetmisega seonduv

Tõrva Linna Spordihoone on antud rendile MTÜ-le Spordiklubi Viraaž. Hoones asuvad nii spordisaal kui ka jõusaal. Spordisaali ruumides tegutsevad mitmed spordiklubid nagu võrkpall, käsipall, jalgpall ja kergejõustik.

Tõrva linna spordiklubide toetusel toimuvad mitmesugused üritused ja spordivõistlused: rahvamatkad, maastikurataste seriaal, maleturniir, pargivolle ja rannavolle seriaalid, kergejõustiku seeriavõistlused, jalgpalli karikavõistlused ja rahvajooksud.

Tõrva Gümnaasiumi juures ja Noortekeskuse juures asuvad ka linna kaks staadioni. Võrkpalliplatsid asuvad Riiska ja Vanamõisa järvede ääres.

2004.a. kevadel avati Riiska linnaosas ekstreemspordiväljak, kus on olemas kõik vajalikud rajatised rulluiskude, rulade ja trikiratastega sõitmiseks. Üksikuid väiksemaid spordiplatse asub veel mitmes kohas.

Endises Patküla Põhikooli hoones tegutseb Tõrva Noortekeskus.

Tõrva Kultuurimaja asub aadressil Männiku 5, hoone suurimaks probleemiks on korraliku saali puudumine. Kultuurimajas tegutsevad Tõrva Laulustuudio ja Tantsustuudio ning suur hulk erinevaid lauluansambleid, laulukoore ja tantsurühmi ning noorte ansambleid.

Linna suurimaks rahvaürituseks on kahepäevased Tõrva linna päevad juunikuus. Suviseid vabaõhuüritusi korraldatakse Tantsumäe vabaõhulaval.

Kirik-Kammersaal on koht, kus toimub aastaringselt erinevaid kontserte, näitusi, kohtumisi siit piirkonnast pärit tuntud inimestega jne. Aastas toimub seal üle 100 ürituse. Suurim üritus on loodusfestival "Las jääda ükski mets", kus osalejaid on tuhandeid.

Turismialase teenindamisega ja turismi arendamisega tegeleb SA Tõrva-Helme Turismiinfopunkt.

1.6.5 Meditsiiniline teenindus, tervishoid ja vanurite hooldus

Tõrva Tervisekeskus OÜ tegutseb endises haiglahoones (Tartu tn 1) ja endises polikliiniku hoones (Tartu tn 4).

Linnas tegutsevad kolm perearsti, silmaarst, psühhiaater ja kirurg., nina-kõrva-kurguarst ja hambaarstid. Linnas on kaks apteeki.

Käesoleval ajal on plaanis koondada kogu Tõrva tervishoid ühte hoonesse, s.o. endisesse haigla hoonesse. Hetkel alustatakse projekteerimistöödega.

Linnas töötab sotsiaalabiamet (asub tervisekeskuse ruumides), kes tegeleb endaga mitte toimetulevate inimeste abistamisega. Samas asub ka supiköök. Riiska linnaosas asub ka sotsiaalabiametile alluv vanadekodu, kus on kohti kokku 7 inimesele. Vanadekodu asub lasteaed "Mõmmik" hoones. Kuid Tõrva linn vajab märgatavalt suuremat vanadekodu. Otstarbekas oleks see rajada mitmete omavalitsuste peale ühiselt.

1.7 Teed ja transport

Linna läbivaks olulisemaks transporditeeks on Valga-Uulu maantee (põhimaantee nr 6), mis läbib linna 2,3 km ulatuses. Maanteelõik on hiljuti rekonstrueeritud. Intensiivse liiklustihedusega rekonstrueeritud maanteeteelõik loob võimaluse kasutada ära transiidist tulenevaid võimalusi kaubandus-, majutus- ja teenindusasutuste ehitamiseks maantee äärde.

Tõrva linna paiknemisest ajaloolisel teeristil on tulnud linna peatänavate nimed: Tartu tn, Valga mnt, Viljandi tn. Peatänavaks on ka Veski tänav.

Tõrva linnas on teid ja tänavaid kogupikkuses 24,5 km (Tõrva linna arengukava, 2003). Enamik linna tänavatest on mustkattega kuid on ka katteta ja väljaehitamata teelõike (ca 1 km) - Oru, Jaani, Piima ja Raba tänavad (Tõrva linna arengukava, 2003). Taastamata on tänavakatend pärast trasside ehitamist Oa, Staadioni, Kooli ja Jõe tänaval. Paljude tänavate katend on amortiseerunud.

Keskväljakul paikneb linna keskne parkla. Parkimisplatsil on kohad tähistamata ja parkimine seetõttu küllaltki kaootiline. Kui parkimiskohti on piisavalt talve-, sügis ja kevadperioodil, siis suveperioodil või rahvarohkete ürituste toimumise ajal on parkimiskohtade vähesus probleemiks.

Tõrva linna bussijaam paikneb ajaloolises kõrtsihoones. Tõrva on bussiliikluse ristumiskoht – tihe bussiühendus on pea iga Eestimaa linnaga – nii Tallinna, Valga, Tartu ja Pärnu, Viljandi kui Võru suunas.

1.8 Linnamajandus ja kommunikatsioonid

Tõrva linnas osutab veevarustuse- ja kanalisatsiooniteenuseid, teostab soojusenergia tootmist ja müüki ning tegeleb linna eluruumide ja hoonete haldamisega Tõrva Linnahoolduse Asutus.

1.8.1 Elektrivarustus

Tõrva linna elektrienergiaga varustamine toimub OÜ Jaotusvõrgu elektrivõrgust. Tõrva linna toitealajaamaks on Tõrva 110/15 kV alajaam, mis varustab Tõrva linna ja ümberkaudseid valdasid. Tõrva 110/15 kV alajaamas on kaks 10 MVA trafot seega kokku 20 MVA-t. Tõrva linn ja ümbruskonna vallad kasutavad sellest käesoleval ajal koormusmaksimumide ajal ainult 10%.

Tõrva linna toidetakse kahe 15 kV fiidriga, mille läbilaskevõime võimaldab täiendavaid liitumisi. Kui linnas tuleb tulevikus suurliitumisi (tehased ja muud ettevõtted, mille tarbimisvõimsused on suured) siis liitumise käigus vastavalt liitumiste korrale ehitatakse välja nõuetele vastav võrk. Tõrva linnas on 21 jaotusalajaama pingel 15/0,4 kV, millede trafode koguvõimsus on 9,5 MVA-t. Seega elektrivarustus ei saa olema takistuseks Tõrva linna arenguplaanide rakendamisel, kuna Tõrva 110 / 15 kV alajaama ja 15/0,4 kV jaotusalajaamade võimsusi on praegu kasutatud vähe. (Tõrva linna ja ümberkaudsete valdade tarbitav võimsus käesoleval ajal koormusmaksimumi ajal on kusagil 2 MVA- t.)

Uute liitumistaotluste puhul töötatakse välja vajalikud tehnilised lahendused ja vajadusel ehitatakse välja vastav võrk ja täiendavad jaotusalajaamad. Olemasolevat elektrivõrku rekonstrueeritakse ja arendatakse üldise arenduskohustuse raames.

Lähiaastatel on Tõrva linnas planeeritud olemasolevate 0,4 kV õhuliinide rekonstrueerimine Kaarlimäe ja Patküla tänavate piirkonnas. 15 kV võrku on planeeritud rekonstrueerida Kooli ,Staadioni ja Palu tänavate piirkonnas.

Enamik linna tänavatest on valgustatud. Kahjuks on tänavavalgustusvõrk vananenud. Tänavavalgustust on 90-date aastate lõpus uuendatud Tartu tänaval, Valga tänaval, Viljandi tänaval, gümnaasiumi ümber, kesklinnas, ning osaliselt Kooli tänavas ja Jõe tänavas. Tänavavalgustus puudub osaliselt kasutataval jalakäijate suunal paikneval Puiestee tänaval.

1.8.2 Telekommunikatsioon

Tõrva linna ja lähiümbrusesse on paigaldatud Eesti Mobiiltelefoni, Radiolinja Eesti ja Tele2 telemastid, mis tagavad siin Eesti kõigi mobiiltelefoni operaatorite hea levi. Tõrva linna territooriumil paikneb vaid üks mobiiltelefonimast (vt Üldplaneeringu kaart), teised kaks paiknevad Helme valla maadel.

Probleeme ei esine ka nn lauatelefonidega – linna läbib kaasaegne telefoni valguskaabel, alustatud on ka telefoniliinide digitaliseerimisega. Kevade tn 8 paiknev kohalik automaattelefonijaam on piisava võimsusega kuid äärelinnas puuduvad vajalikud liinid.

Tõrva Kultuurimajas, linnaraamatukogus, I-punktis ja noortekeskuses asuvad avalikud internetipunktid.

1.8.3 Veevarustus ja kanalisatsioon

Veevarustusega Riiska linnaosas tegeleb eraettevõtte L-Katlamaja AS. Ülejäänud linna veevarustus ja kanalisatsioon kuulub Tõrva Linnahoolduse Asutuse haldusalasse.

Tõrva linnas tarbitakse vett kvaternaari-, keskdevoni- ja kesk-alamdevoni veekompleksist (Tõrva linna arengukava, 2003). Linna territooriumil on 13 kaevu, neist 2 on L-Katlamaja käsutuses ja 4 Tõrva Linnahoolduse Asutuse käsutuses. Kõikide ülejäänud kaevude kasutusotstarbekus ja veetarbimine tuleb üle vaadata ja kasutusest väljas olevad kaevud tuleb sulgeda.

Summaarne veetarbimine linna puurkaevudest on ca 1100 m³/d. Kesk-konnaministri 7. aprilli 1998.a määrusega nr 30 on Tõrva linna kesk-alamdevoni põhjaveekihist kinnitatud põhjaveevaruks 1500 m³/ööpäevas 25-aastase kasutusajaga.

Kesklinnas jõuab vesi tarbijateni Kaarlimäe veepumbajaamast, rikke korral rakenduvad Loosi ja Tartu tänava pumbajaamad (reservis). Vanamõisa piirkonnas on eraldi pumbajaam, mis on plaanis tulevikus sulgeda kui saab ühendatud linna trass Vanamõisa trassiga.

Salvkaevudest tarbitakse vett eramutes Õhne jõe vasakkaldal ja paremkalda linnaosa äärealadel.

Probleemiks on Tõrva linna vee suur rauasisaldus. Uue puurkaevu kasutusse võtmisel Kaarlimäel on see probleem piirkonnas vähenenud, kuna põhjavee alamates kihtides (s.o kesk-alamdevoni) on vee rauasisaldus normi piires.

Tõrvas on kolm eraldi toimivat kanalisatsioonisüsteemi, millest on kaks väljalasku Õhne jõkke, nendest üks enne Veski paisjärve ja üks allpool linna. Peale nende on mitteametlikud lokaalkanaliseerimise väljalasud pinnasesse imbkaevudest või salalasad veekogudesse.

Reovett puhastavad linna omandis olevad biotiigid: Vanamõisa (0,72 ha) ja Riiska (0,51 ha). Puhastusefekt biotiikides on ebapiisav.

Tõrva linna üks olulisemaid probleeme on, et käesoleval hetkel puudub keskne kogu linna reovett koondav kanalisatsioon ja seda töötlev

reoveepuhasti. Kanalisatsioonitorustik on osaliselt amortiseerunud. Riiska linnaosas olev sademekanalisatsioon on vananenud, esineb sageli ummistusi ja on lõplikult välja ehitamata.

Veemajandusprogrammi elluviimiseks on käivitunud projekt "Tõrva linna reoveepuhasti, kanalisatsioon ja veehaare" Sellest on hakatud ellu viima osaprojekti "Kaarlimäe veehaare ja torustikud".

Valminud on Tõrva linna veevarustuse ja kanalisatsiooni arengukava aastateks 2000-2012, kus neid probleeme detailsemalt käsitletakse.

1.8.4 Soojavarustus

Põhilises osas Tõrva linnas on eramajades kasutusel oma lokaalne küttesüsteem. Kasutusel on ka lokaalsed väikekatlad (Valga 1, Männiku 5, Valga 44, Loosi 9, Tartu 3, Tõrva Gümnaasium). Asukohaga Tartu 12 ja Metsa 3 korterelamus on lokaalsed katlamajad. Enamus väikeelamuid on lokaalküttel: ahjuküttel ja vähesel määral ka keskküttel.

Soojusenergia müüjaks Tõrva linnas on L-Katlamaja AS. Ta varustab soojusega Riiska korterelamuid ja endist KEK-i tööstusrajooni.

Soojusenergeetikas annaks võimalusi projekteeritud Taagepera - Valga gaasitorustiku valmimine. See võimaldaks kasutada kütteks maagaasi ja viia sooja tootmine ökonoomseks. Gaasiküttele üleminekust on huvitatud ka ettevõtted.

1.8.5 Linnapuhastus ja jäätmemajandus

Tõrvas tegutseb olmejäätmete kogumise, veo ning prügikonteinerite rendiga Ragn-Sells Eesti AS Valga Osakond. Enamus väikeelamuid ja ka paljud ettevõtted ei kasuta jäätmekogumisteenust. Linna on paigaldatud ohtlike jäätmete konteiner ja konteinerid jäätmete valikkogumiseks.

Linnas puuduvad suured jäätmetootjaid, enam tekib puidujäätmeid. Neist osa kasutatakse L-Katlamaja AS poolt kütteks. Tekkivate jäätmete mahud on toodud Tõrva linna arengukavas.

Tõrva linnas puudub prügila. Helme valla Kirikküla prügila on suletud, likvideeritud ja kaetud ning sinna enam prügi viia ei saa. Endise KEK-i prügila (samuti valla maal) on ka suletud, kuid likvideerimata ja katmata.

2 TÕRVA LINNA VISIOON

Tõrva linna arenguvision on üldine nägemus sellest, millisena tahetakse näha oma linna kaugemas perspektiivis (Tõrva linna arengukava).

Tõrva on:

- investeerijatele atraktiivne, kaasaegse infrastruktuuri ja mitmekülgset väikeettevõtlust soosiv Lõuna-Eesti väikelinn;
- meeldiv elupaik - inimkeskne, keskkonnasõbralik, heakorrastatud, turvaline Lõuna-Eesti väikelinn;
- head haridust võimaldav ning väärtustav väikelinn, regiooni hariduskeskus.
- avatud, puhta ja mitmekesise looduse, turismi soosiv, meelelahutust ja sportimisvõimalusi pakkuv Lõuna-Eesti väikelinn.

3 ÜLDPLANEERINGU ARENGUSTRATEEGIA AASTANI 2015

Arengustrateegiaga on paika pandud territoriaal-majandusliku arengu põhisuunad Tõrva linna haldusalas järgnevatiks 15 ...20 aastateks so kuidas ja kuhu suunas allpool toodud valdkonnad peaksid arenema.

Kuna vastavalt Planeerimisseadusele on üldplaneeringu peamine eesmärk planeeritava territooriumi arengu põhisuundade ja tingimuste määramine ning aluste ettevalmistamine detailplaneeringute koostamiseks, siis pöörati peamine tähelepanu ennekõike maakasutuse ja ehitamisega seonduda võivate küsimuste lahendamisele.

3.1 Asendist tulenevad arenguvõimalused

Tõrva linna ümbritseb rõngasvallana Helme vald. Linna ja valda seovad juba ajalooliselt väljakujunenud ühistegevuse traditsioonid. Ajalooliselt sidus omavalitsusi ühine kiriku piirkond ehk kihelkond keskusega Helmes. Tõrva linn ja Helme vald tasakaalustavad teineteist, kus linn etendab olulist rolli näiteks haridus-, transpordi-, ja ettevõtluskeskusena, ning valla vahelduva reljeefiga metsaalad ja mitmekesised vaatamisväärsused pakuvad võimalusi puhkamiseks ja turismi arendamiseks. Piirkonna areng on nii Helme valla kui ka Tõrva linna ühishuvi. Lisaks Helmele on Tõrva ka teiste valdade - Põdrala ja Hummuli tõmbekeskuseks. Võimalik perspektiiv on, et Tõrva linn ja ümberkaudsed vallad moodustavad haldusreformi käigus ühtse omavalitsuse (Tõrva linna arengukava, 2003).

Tõrva linna läbib riikliku tähtsusega Valga-Uulu maantee (põhimaantee nr 6), mis ühendab omavahel Valga ja Pärnu linna. Maakonnakeskus Valga paikneb Tõrva linnast 30 km kaugusel, kus asub ka Eesti-Läti tolli- ja piiripunkt. Eesti ja Läti vastuvõtmisega EL-i kaovad tollibarjäärid, mis annab võimaluse Riia-Pihkva maantee täielikuks kasutamiseks kaubavedudeks. Valga-Uulu maanteel on Tõrva linna elu elavdamisel suur potentsiaal. Tähtis on meelitada möödasõitjaid peatuma - teha kättesaadavaks info linna puhke-, majutus- ja toitlustusvõimaluste kohta ning rajada korralik ja funktsioneeriv viidastus-süsteem.

3.2 Maakasutus. Linna piirkondadeks jaotamine

Linna territooriumi kohta on toodud tingimused ehitus- ja maakasutus-tingimuste reguleerimiseks, tänavavõrgustiku korrastamiseks, elamu-, äri-, tootmis- ja puhkepiirkondade arenguks. Üldplaneeringu kaardil on selle tagamiseks antud maa kasutamise juhtfunktsioonid.

Tõrva linn on valdavalt oma piirides täis ehitatud. Vabad territooriumid ja reservmaad on valdavalt detailplaneeringutes läbi planeeritud ning olemasolevaid rohestruktuure on säilitatud ja väärtustatud puhkealadena. Välja arvatud mõned territooriumid linna äärealadel, on linna territoorium

juba jagatud erinevate funktsioonidega piirkondadeks. Seega on käesoleva planeeringu ülesandeks olnud tegeleda olemasoleva või valmisplaneeritud linnaruumiga, kus radikaalseid muudatusi pole võimalik ega mõistlik planeerida. Üldplaneeringu ülesandeks oli eelkõige linna siseruumi läbimõtlemine, võimaluste loomine linnaruumi ja rohealade paremaks kasutamiseks, väärtuste rõhutamine jne.

Üldplaneeringuga kavandatu jälgimise lihtsustamiseks on linn tinglikult jaotatud piirkondadeks. Tõrva linnas on osaliselt välja kujunenud ajaloolised linnaosad koos nende kohta rahvasuus levinud nimetustega, kuid kõikide piirkondade kohta eraldi nimetusi pole. Seetõttu on käesolevas töös linna piirkondadeks jaotamisel lähtutud maa-alade kasutamise funktsioonide sisulisest ühtsusest, looduslikest piiridest ja ajaloolisest kujunemisest teede ristumiskohta.

Linna keskel paikneb linna süda ehk keskus. Keskust ümbritsevad põhitänavate suunas kasvanud väikeelamupiirkonnad, mis on käesolevas töös Õhne jõe asendist lähtudes jagatud kaheks suuremaks piirkonnaks: Õhne jõest lääne pool paiknev väikeelamupiirkond (hõlmab Patküla, Kaarlimäe ja Viljandi tänava äärsed kvartalid) ja Õhne jõest ida pool paiknev väikeelamukvartal (hõlmab Vanamõisa, keskuse äärsed ja ülejäänud elamukvartalid). Valga tänava ääres paikneb linna ainus korruselamute piirkond, mis rahvasuus on saanud nime Riiska (ka KEK).

Põhitänavate äärde, linna äärealadele on kujunenud/kavandatud tootmis- ja ettevõtluspiirkonnad: Valga tänava otsas (Valga-Uulu maantee ääres) paikneb Riiska tootmispiirkond (endine KEK); Tartu tänava otsas (Tõrva-Pikasilla maantee ääres) ettevõtluspiirkond ja Viljandi tänava otsas (Valga-Uulu maantee ääres) äripiirkond. Hoonestatud/hoonestatavate piirkondade vahel ja ümber paikneb katkematu, metsade ja veekogude (Õhne jõgi koos Veskijärvega, Vanamõisa järv, Riiska järv, Tikste oja) rikas puhkeala.

Tinglikult võib käsitleda eraldi mõjupiirkonnana ka Helme valda, kuna mitmed üldplaneeringuga kavandatud tegevused mõjutavad linna rõngasvallana piiravat Helme valda.

3.2.1 Linna keskus

Linna keskus (vt skeem 2) on kavandatud säilitada avaliku, aktiivse kasutusega, linnaruumina. Piirkond on linna süda, kus asub palju olulisi asutusi, kaubandus- ja teenindusettevõtteid ning mida seetõttu läbivad olulisemad jalakäijate ja autode liikumissuunad.

Linna ajaloolisel keskväljakul paikneb linna keskne parkla ja bussijaam, mida tuleb säilitada. Korrastada tuleb parkla ja bussijaama liikluskorraldus ning autode parkimiskohtade paiknemine. Et keskväljakul oleks meeldivam liikuda ka jalakäijatel, tuleb linnaväljaku äärde kujundada mitmekesise haljastuse ja väikevormidega (pingid, prügikastid, veesilmad jne) haljasribad jalakäijatele. Piirkond vajab detailsemat lahendust eelkõige liikluse, parkimise ja jalakäijate liikumise osas, mis tuleb lahendada eraldi

detailplaneeringuga. Üldplaneeringuga on tehtud ettepanek määratleda linna keskus miljööväärtuslikuks alaks, mille säilitamise tingimused on toodud ptk. 3.3.

3.2.2 Õhne jõest ida pool paiknev väikeelamupiirkond

Piirkonna Tartu tänavast loode pool paikneva osa kohta kasutatakse rahvasuus Vanamõisa järve ääres paiknemise tõttu järvega sama nimetust, ülejäänud piirkonna moodustavad keskuse ja Riiska järve vahelised elamukvartalid.

Piirkonda läbivad peatänavatest Valga ja Tartu tänavad. Elamukvartalid on korrapärased ja valdavalt riskülikukujulised. Vanemat hoonestust paikneb Aia-Loosi-Valga-Spordi-Puiestee ja Tartu tänava vahelises kvartalis. Omanäolisena paistab kvartalis silma Kitsas tänav.

Piirkond on tihedalt keskusega seotud ning lisaks väikeelamutele paiknevad seal ka mitmed linnaliselt ja ühiskondlikult olulised objektid. Valga tänava ääres paikneb kirik-kammersaal ja Patküla vana koolimaja. Patküla koolimaja territoorium on kavandatud korrastada ja muuta piirkonna noortele mitmesuguseid puhkamisvõimalusi pakkuvaks atraktiivseks keskuseks. Noortekeskusesse on kavandatud staadioni, korvpalliväljaku ja ekstreemväljaku (mägiratastega sõitmiseks) rajamist. Männiku tänava ääres paiknev kultuurimaja on ette nähtud säilitada ja rekonstrueerida. Piirkonnas paiknevad ka Helme vallavalitsuse ja Tõrva linnavalitsuse hooned ning Tõrva Gümnaasium.

Lisaks väikeelamutele paiknevad piirkonna Valga tänava keskuse poolses osas ning Õhne ja Puiestee tänavate nurgal kahe- ja kolmekorruselised korterelamud. Olemasolevad elamud on üldplaneeringuga ette nähtud säilitada. Elamumaade oluliseks laiendamiseks piirkonnas vaba ruumi pole. Olemasolevaid haljasalaseid on väärtustatud ja need on ette nähtud säilitada.

3.2.3 Riiska korterelamupiirkond

Piirkonna kohta kasutatakse rahvasuus nimetust KEK-i elamurajoon (nagu ka kõrvalpaikneva tootmispriirkonna kohta ptk. 3.2.5), kuid kuna nõukogudeaegset KEK-i enam pole, tehakse käesoleva üldplaneeringuga ettepanek väärtustada enam nimetust Riiska.

Piirkonnas paiknevad olemasolevad kolme-, nelja- ja viiekorruselised korterelamud koos nende juurde kuuluvate garaažide ja neid liigendavate haljakutega. Linna piirile, olemasoleva elamumaa laiendusena on planeeritud korterelamu reservmaad. Kortereelamute vaheliste alade paremaks kasutamiseks on kavandatud rajada lastemänguväljakuid.

3.2.4 Riiska tootmispiirkond

Valga tänavast (Valga-Uulu maanteest) ida poole jääb juba välja kujunenud tootmisala. Tootmispiirkonna kohta on kehtestatud detailplaneering (OÜ K&M, 2004).

3.2.5 Tartu tänava äärne ettevõtluspiirkond

Tartu tänava (Tõrva-Pikasilla maantee) ääres paikneb olemasolev ettevõtlus/tootmispiirkond, mida on kavandatud laiendada linna kirdepiirini. Freesturbarabale on kavandatud rajada kogu linna reovett töötlev reoveepuhasti. Reoveepuhasti täpse asukoha määramiseks on vaja koostada asukohavaliku projekt koos keskkonnamõjude hindamisega. Soovitav on reoveepuhasti eraldada ümbritsevast hoonestusest kaitsehajastuse vööndiga (vaata ka ptk 3.10.2).

3.2.6 Õhne jõest lääne pool paiknev väikeelamupiirkond

Piirkonna osade kohta on rahvasuus levinud ka nimetused: Patküla ja Kaarlimäe.

Piirkonnas domineerib Tõrvale omane aedlinnaalik miljöö, kus paiknevad väikeelamukvartalid koos nende vahel paiknevate üksikute haljasaladega.

Piirkonda läbivad linna peatänavatest Viljandi ja Veski tänav (viimane läheb üle Kaarlimäe tänavaks), millega ristuvad ja paralleelselt kulgevad väiksemad tänavad jagavad piirkonna küllaltki ebakorrapärase suuruse ja kujuga kvartaliteks. Vanemat hoonestust paikneb Viljandi, Kooli, Jõe, Kalda, Veski, Kaarlimäe, Kungla, Patküla ja Mäe tänavatel. Üldplaneeringuga on tehtud ettepanek määratleda Veski ja Patküla tänavad miljööväärtuslikuks hoonestusalaks, mille säilitamise tingimused on toodud ptk 3.3.

Väikeelamupiirkond on enamalt jaolt füüsiliselt olemas. Detailplaneeringu alusel on ehitamisel Oa ja Tikste tänavate vaheline elamukvartal. Üldplaneeringuga on planeeritud laiendada väikeelamupiirkonda Kaarlimäe-Koidu-Tammiku ja linna edelapiiri vahelises kvartalis ning Nõmme tänava ja Keisripalu metsa vahelisel alal.

Detailplaneeringu alusel väljaarendatavate elamupiirkondade teedevõrk tuleb siduda olemasolevate elamukvartalite teedega, samuti tuleb tagada olemasolevate juurdepääsuteede säilimine. Arvestada tuleb ala looduslike tingimustega – vältides suuremate pinnavormide muutmisi juurdepääsu teede rajamisel või hoonete paigutamisel nõlvadele. Kruntimisel on soovitatav lähtuda naaberkvartalite krundistruktuurist. Hoonete ja hoonegruppide paigutusviisil tuleks lähtuda antud elamukvartalis iseloomulikust õueplaanist.

3.2.7 Viljandi tänava äärne äripiirkond

Viljandi tänava (Valga-Uulu maantee) ääres paikneb olemasolev äri- (bensiinijaam) ja tootmisala. Üldplaneeringuga on kavandatud hoonestusala laiendada ning selleks on reserveeritud maa-ala linna piiril maantee ääres.

Kavandatav hoonestusala paikneb looduslikult kaunis kohas – mitmekesise reljeefiga alal, kuhu avanevad atraktiivsed vaated linna sisse ja linnast välja sõites. Maastikuliste iseärasuste tõttu on üldplaneeringus kohta väärtustatud ja sinna lubatud uus hoonestus tuleb rajada ainult eriprojekti (soovituslikult arhitektuurikonkursi) alusel. Hoonestus tuleks rajada nii, et sellest saaks piirkonna arhitektuurne dominant.

Hoonestusala täpsema funktsiooni osas ettekirjutusi ei tehta. Piirkonda sobib nii ühiskondliku funktsiooniga kui ka ärilise iseloomuga objekt. Hoonestuse funktsioon peab võimaldama hoone(te) igakülgset vaadeldavust, hoone(te) iseloomust hoolimata ei tohi vaateid sulgeda piirdeaedade või abihoonetega.

3.2.8 Katkematu puhkeala

Tõrva linnas on palju metsi, parkmetsi, parke ja väiksemaid haljasalasi, mis on omavahel haljasühendustega seotud ning moodustavad niiviisi katkematu puhkeala – roheline võrgustiku. Rohealad ümbritsevad linna ja moodustavad rohekoridore linna sees. Üldplaneeringus on rohealad seotud kergliiklusteedega ning on planeeritud looduse õpperada ümber linna (vt ptk 5.4.2). Samuti on soovitatud lahendusi rohealade atraktiivsemaks ja mitmekesiseid puhkamisvõimalusi pakkuvateks muutmisel.

Omavahel haljasühendustega seotud roheline võrgustik loob linnaelanikele paremad võimalused puhkamiseks ning pakub jalakäijatele ja jalgratturitele alternatiivseid liikumisvõimalusi linnas. Katkematu puhkeala on Tõrva üks peamisi omapärasid ja väärtusi.

3.2.9 Helme valla mõjupiirkond

Tõrva linnal ja teda rõngasvallana ümbritseval Helme vallal on kokku puutepunkte väga paljudes eluvaldkondades: ühiselt kasutatavad loodusressursid, ühised turismi, spordi ja kultuuri arendamise huvid, ühine infrastruktuur, prügimajandus, liiklusskeem, ühistransport, kalmistu jne. Looduslikult ja ajalooliselt on käsitletud territoorium olnud üks tervik – kunagine Helme kihelkond.

Helme valla vahelduva reljeefiga metsaalad ja mitmekesised vaatamisväärsused pakuvad võimalusi puhkamiseks ja turismi arendamiseks. Tõrva-Helme piirkonda on turismi seisukohalt käsitletud üldplaneeringus ühe tervikuna. Linna territooriumi rohealad võrgustuvad Helme valla omadega.

Kuna linn on oma piires täis ehitatud, võib perspektiivis näha elamuehituse laienemist Helme valla maadele. Tõenäoliselt laieneb elamuehitus perspektiivis Viljandi, Kaarlimäe ja Patküla tänavate suunas Helme valla maadele. Elamuehituse kavandamisel tuleb jälgida ümbritsevat hoonestusstruktuuri ja -laadi.

Samuti võib perspektiivis näha olemasolevate tootmiskaade – Tartu tänava äärse ettevõtluspiirkonna ja Riiska tootmispiirkonna – laienemist Helme valla maadele.

Üks ühiseid kokkupuutekohti on Helme kalmistu, mida ka tõrvalased kasutavad matmiseks. Käesoleval hetkel lahendab kalmistu Tõrva linna matmisvajadused, kuid kuna planeering on aluseks järgneva kümne aasta ehitustegevusele, on kavandatud kalmistu laienemist Tõrva linna maadele. Laiendust võib kasutada ka kalmistu juurde kuuluvate ehitiste rajamiseks. Kuna Tõrva linnas ja lähialadel Helme vallas puudub kirik, on perspektiivne rajada kirik kalmistu juurde (võimalus näiteks ka kalmistuvahi maja asemele). Teise alternatiivse kohana kiriku rajamiseks on pakutud ka Viljandi tänava äripiirkonda (looduslikult kaunisse, mitmekesise reljeefiga alale), kuhu kiriku rajamine tuleks lahendada arhitektuurikonkursi alusel koostatava detailplaneeringuga.

Tõrva linnas puudub prügila. Helme vallas on kaks prügilat suletud, kuhu varem prügi viidi. Kirikküla prügila on suletud, likvideeritud ja kaetud. Endise KEK-i prügila on ka suletud, sellele on tellitud prügila sulgemisprojekt. Projekt on ellu viimata, soovitatav on see üle vaadata. Helme vald, Põdrala vald ja Tõrva linn on koos teinud taotluse jäätmejaama rajamiseks Tõrva lähedale Helme valla territooriumile Härma karjääri.

3.3 Miljööväärtuslikud alad

Miljööd võivad kujundada näiteks hoonestusstruktuur, tänavate- või teedevõrk, avanevad vaated, haljastus, arhitektuur, väikevormid ja piirDED. Hoonestusstruktuuri puhul on peetud väärtuslikuks omapärast või ajaloolist krundistruktuuri. Tänavate- ja teedevõrgu puhul on väärtustatud seda, kui teed on maastikku- (nt looklevad) ja ajaloolist trajektoori järgivad, õgvendamata, kergesti orienteeruvad, vaateelamusi pakkuvad, funktsioneerivad jne. Vaadetest on väärtustatud: elamuslikke; avatud, täis kasvamata vaateid; käiguteedelt avanevaid ajaloolisi vaateid; vaateid järvele jt veekogudele jne. Väärtustatud on ajaloolisi hooneid, hoonete autentsust ja ühtsust, oma funktsioonide säilimist. Kokkuvõtvalt on väärtuslikuks peetud neid alasid, mis on üldmuljelt terviklikud ja harmoonilised ning mis peegeldavad erinevaid ajalooajalooperioode ja konkreetse piirkonna asustus- ja arhitektuurilugu.

Miljööväärtuslik ala on üldplaneeringuga määratletud maa-ala, millel on terviklik miljöö koos säilinud traditsioonilise hoonestuse, teede- ja/või tänavatevõrgu ja haljastusega. Miljööväärtusega alad võivad olla omapärased linnaosad, hoonete kvartalid või ansamblid, tänavad või tänavate osad, puisteed, pargid, linnaehitust mõjutavad pinnavormid.

Miljööväärtuslike alade kaitsmise eesmärgiks ei ole nende säilitamine muutumatuna. Nendel aladel ei ole keelatud hoonete lammutamine, ümberehitamine ja uusehitiste rajamine. Alade uuendamisel on oluline säilitada neile iseloomulik hoonestusstruktuur ning muud miljööd kujundavad elemendid ja tegurid. Miljööväärtuslike alade säilitamiseks on üldplaneeringuga seatud täpsemad ehitamise ja maakasutuse reeglid kui ülejäänud linna territooriumile.

Linn peab oluliseks järgmiseid miljööväärtusega piirkondi, mille kohta tehakse käesoleva üldplaneeringuga ettepanek kohaliku kaitse alla võtmiseks (toodud skeemil 6):

3.3.1 Õhne jõgi koos Veski paisjärvega (koos kaldaaladega)

Tegemist on väärtusliku maastikumiljöoga alaga, mida on väärtustatud puhkealana. Kallas tuleb jätta avalikku kasutusse ja jätkata alade hooldamist. Kaldaalade kasutamist tuleks elavdada nii, et olemasolevad looduslikud väärtused säiliks ja puhketegevus loodusele liiga ei teeks. Soovitav on kujundada jõe- ja järveäärseid matkaradasid (tundlikemas ja liigniisketes kohtades laudteedena) ja ühendada need kogu linna kergliiklusteede võrgustikuga. Selleks ette nähtud kohtadesse tuleks Õhne jõe kaldale rajada uusi sildu ja puhkerajatisi (vabaõhulava, randumisplatvormid kanuudele, puitplatvormid päevitamiseks ja kalastamiseks, väiksemamõõtmelised paviljonid jt) ning luua võimalused veeliikluse (näiteks kanuumatkade korraldamisega) elavdamiseks.

Jõgi on linnapildis domineeriv, kuid osa jõevaadetest on kinni kasvanud või kasvamas. Vaatekoridorid tuleb puhastada võsast ja kujundusraietega avada vaated jõe ja Veski paisjärvele üldplaneeringu kaardil tähistatud kohtades. Kaunid vaated jõe avanevad mitmest suunast sildadelt ja jõeäärsetelt tänavatelt. Samuti tuleb avada kaunid vaated sildadele ja jõeäärsetele ajaloolistele hoonetele (näiteks vaade Veski tänavalt linnavalitsuse hoonele, jalakäijate sillale jne). Kuna vaatekoridorides kasvab osaliselt väärtuslikke põlispuid, tuleb enne heakorrastuslike tööde algust haljastus inventeerida. Üksikpuu tervislikust seisukorrast sõltub puu perspektiivsus ning tervisliku seisukorra hinnang on üheks põhiliseks kriteeriumiks raiete määramisel. Kuna raiete näol on tegu väga tundliku teemaga, on soovitav ka üldsust informeerida, miks raiete tegemine on vajalik. Lisaks haljastusele, tuleb vaadete säilimisel arvestama ka hoonestusega. Uue hoonestuse rajamisel peavad vaated jõe jääma avatuks.

Uute hoonete ehitamine on lubatud vaid kaldalõikudel, kus hoonestus ajalooliselt on olnud ning kus see ei kahjustaks avalikke huvisid. Looduslikuna säilinud kaldalõikudele on uue hoonestuse rajamine keelatud.

Säilitada ja avatuna tuleb hoida olemasolevad juurdepääsud jõe ja Veski paisjärvele.

3.3.2 Riiska järv ja Vanamõisa järv

Kaldaalad tuleb jätta avalikku kasutusse ja jätkata ümbritsevate parkmetsade hooldamist. Säilitada ja avatuna tuleb hoida olemasolevad juurdepääsud järvele ja tagada kallasrada. Soovitav on kujundada järveäärsed matkarajad (tundlikemas ja liigniisketes kohtades laudteedena) ja ühendada need kogu linna kergliiklusteede võrgustikuga. Parkimine Vanamõisa järve ääres tuleb lahendada eraldi puhkeala teemaplaneeringu, detailplaneeringu või projektiga. Olemasolevad vaated järvedele tänavatelt ja kergliiklusteedelt tuleb hoida avatuna.

3.3.3 Tõrva linnamägi

Et olemasolevad väärtused säiliks, on linnamäe ümber määratletud piiranguala, kus uute hoonete rajamine on keelatud. Lubatud on ainult vanade hoonete taastamine ja rekonstrueerimine või restaureerimine. Samuti võib rajada puhkerajatisi ja väikevorme (vabaõhulavad, pingid, valgustus jne). Soovitav on lahendada kujundus tervikliku maastikukujundusprojekti või detailplaneeringuga.

3.3.4 Keskus

Suurem osa linna keskuse vanemast hoonestusest on muinsuskaitse all. Kuid ettepanek võtta keskus tervikuna kohaliku kaitse alla tuleneb vajadusest vältida keskkonda sobimatute uushoonete ehitamist, säilitada olemasolevat omapärast hoonestusstruktuuri (näit hoonete paiknemine ümber väljaku) ning arendada keskusest kvaliteetne avalik linnaruum.

Piirkonna ajalooliselt väljakujunenud hoonestusstruktuuri tuleb säilitada. Keskväljak tuleb säilitada hoonestusvabana ning kavandada sinna lisaks parkimisele ka meeldiv keskkond jalakäijatele (näit koos haljastuse, pinkide ja valgustusega). Uut hoonestust võib rajada nn hambaaukudesse näiteks Valga tn 5 ja 7 jne. Uute hoonete rajamisel tuleb järgida piirkonna olemasolevate hoonete paiknemise struktuuri - ehitada tuleb tänava äärde väljakujunenud ehitusjoonele. Olemasolevad haljasalad keskuses on ette nähtud säilitada.

Olemasolevad väärtuslikud ehitised tuleb võimalusel säilitada. Lubatud on ajalooliste hoonete rekonstrueerimine ja restaureerimine. Rekonstrueerimisel ei ole soovitav muuta hoone mahtu ja arhitektuuri.

Uue hoonestuse rajamisel on lubatud vaid eriprojektiga hoonete rajamine, mis vääristaksid linna keskust. Uued ehitised peaksid olema nii põhiplaanis kui mahus olemasolevatega sarnaste gabariitide ja katusekujuga. Hoonete välisviimistluses on keelatud naturaalseid materjale imiteerivate materjalide kasutamine.

3.3.5 Veski ja Patküla tänavad

Veski ja Patküla tänavad on ühe-kahekorruseliste vanade puithoonetega piirnevad meeleolukad tänavad. Veski tn ja Patküla tn vanemad osad on

linna üks vanimaid algupärasel kujul ja hoonestusega säilinud tänavaid, mille ajaloolised hooned vajavad säilitamist. Samuti tuleb säilitada väljakujunenud planeerimisviisi ja hoonestuslaadi.

Järgida tuleks algseid kujundusprintsippe. Olemasolevate hoonete rekonstrueerimisel tuleb säilitada või taastada maju kujundavad iseloomulikud detailid – akende kuju, asend fassaadil, ruudujaotus ja piidelauad, uste, varikatuste ja katusekarniisi kujundus, seinte viimistlusmaterjal, vintskappide suurus ja katuse kuju.

Olemasolevate hoonete rekonstrueerimisel tuleb kasutada naturaalseid ehitusmaterjale. Puitaknad ja fassaadilaudis tuleb remontida või asendada sama materjaliga, krohvipind korrastada ja värvida. Vältida tuleb sünteetilisi viimistlusmaterjale. Plastikaknad puithoonetele ei sobi.

Elamute juurdeehitised tuleb rajada nii, et säiluks olemasoleva hoone maht. Uus osa tuleb ehitada maja hoovipoolsesse külge või madalama osana olemasoleva ehitise pikenduseks.

Uute hoonete rajamisel tuleb säilitada väljakujunenud tänavajoont ja selle erinevatele osadele iseloomulikku hoonestuse rütmi. Uued hooned tuleb ehitada tänava äärde väljakujunenud ehitusjoonele. Uued ehitised peaksid olema nii põhiplaanis kui mahus lähedalasuvatega sarnaste gabariitide ja katusekujuga.

Vältida tuleb abihoonete juhuslikku ja plaanipäratut ehitust. Abihooned ja nende välisviimistlus peaksid sobime elamutega.

Kaaluda võib krunte piiravate võrkaedade väljavahetamist madalate puitpiirete vastu. Haljastuses on soovitatav säilitada/ kasutada piirkonnale ajalooliselt iseloomulikke taimeliike (sirelid, viljapuud, lumimari jne).

3.3.6 Ringi-Aasa-Vanamõisa elamukvartal

Uuema hoonestusega väikeelamukvartal on rajatud planeeringu alusel, kus hoonestus paikneb sümmeetriliselt ümber poolkaarekujulise tee ja keskse haljasala. Piirkond on tervikliku üldmuljega.

Uute hoonete ehitamisel tuleb järgida väljakujunenud planeerimisviisi ja hoonestuslaadi. Uued ehitised peaksid olema nii põhiplaanis kui mahus lähedalasuvatega sarnaste gabariitide ja katusekujuga. Vältida tuleb abihoonete juhuslikku ja plaanipäratut ehitust.

3.3.7 Ettepanekud linna heakorra parandamiseks

Tõrva linnavalitsus teeb ettepaneku korrastada, likvideerida või leida otstarve järgmistele kasutult seisvatele ja lagunevatele ning linnapilti risustavate hoonerühmadele:

- Tartu tänava lõpus paiknevad eraomandis olevad vanad laohooned (Tartu tn 35, 37);
- endine piimakombinaadi territoorium (Viljandi 12A, 12B, 12C);
- Tartu ja Kase tn nurgal asuv kahekorruseline elamu.

3.4 Rohestruktuur. Puhkealad. Turism

Käesolevas töös on rohestruktuurina mõistetud tiheasula suuremate ja väiksemate haljaste alade ehk rohealade (kultiveeritavate ja looduslike) võrgustikku. Rohestruktuuri osadeks on ka veealad. Võrgustik võib olla erineva tiheduse ja pidevusega (pidev – katkendlik) ning väga mitmekesise koostisega.

3.4.1 Rohestruktuur

Linnale on iseloomulik rohealade suur osakaal. Käesoleva töö eesmärk on kujundada Tõrva linna rohealade nii ökoloogilisest, loodus- ja keskkonnakaitselisest kui ka sotsiaalsest aspektist põhjendatuim ruumiline struktuur.

Rohealad tuleb liita haljasühendustega omavahel ja Helme valla rohealadega haakuvaks süsteemiks. Tõrva linna rohestruktuur on kujundatud rohelise võrgustikuna, mis koosneb linna rohelise vööndina ümbritsevast puhkealast ja piki Õhne jõge linna keskusest äärealadele suunduvast puhkealast (vt skeem 4 ja ptk 3.4.2). Puhkealad on omavahel seotud väiksemate haljakute ja väikeelamute aedadega.

3.4.2 Puhkealad

Linna ümbritseva rohevööndi moodustavad: Keisripalu metsad, Vanamõisa järve tagune parkmets, Riiska järve äärne ja elamupiirkonna parkmets, Tõrva linnamäe metsad, Tikste org ja linna piiril Helme valla maadel paiknevad rohealad. Puhkealad on omavahel seotud linna kergliiklusteedega haakuva matkarajaga, mida mööda võib sõita nii jalgrattaga, jalutada, harrastada tervisejooksu või sõita talvel suuskadega. See loob linnaelanikele paremad võimalused puhkamiseks ning jalakäijatele ja jalgratturitele alternatiivseid liikumisvõimalusi linnas. Matkarada on tähistatud üldplaneeringu kaardil.

Linna ümbritseva rohevööndi maakasutuse juhtfunktsioon on puhkema. Käesolevas töös käsitletakse puhkemaana avalikult kasutatavaid metsi, parkmetsi ja metsparke, mis on ette nähtud säilitada loodusilmeliseks ja kus hooldustööd tuleks teostada minimaalselt (hooldusklass IV), kuid kuhu võib ehitada teenindavaid rajatisi, et võimaldada vabas õhus puhketegevusi (vt ka 3.11.1).

Rohevöönd on üldjuhul autoliiklusele suletud ja planeeringuga kavandatud perspektiivsed teed. Üldjuhul on rohevööndis eelistatud nn pehme liiklus, kus matkatakse jalgsi ja jalgratastega.

Käsitletavale puhkealale võib rajada laudteid, jalgratta- ja jalakäijate teid, lõkkeplatse, piknikukohti, spordi- ja mänguväljaku inventari, vaatlustorne, viitasid jne. Kaitsealusesse Tikste orgu puhkerajatiste ehitamine on lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul. Telkimiskohad või kämpingualad on kavandatud Õhne jõe ja Riiska järve vahelisele alale ning Riiska järvest ida poole üldplaneeringu kaardil tähistatud alal. Kõik telkimisplatsid võiksid olla lõkkeplatside, küttepuudega, välikäimlate ja prügiurnidega varustatud.

Puhkealaga on seotud Tõrva linnamäel paiknev vabaõhulava, mis on üks suuremaid rahvakogunemiskohti. Tõrva Veskijärvele, üldplaneeringul tähistatud kohta, on kavandatud rajada vabaõhulava vette. Vabaõhulava projekteerimine lahendatakse detailplaneeringuga ja selle juurde kuuluva keskkonnamõtjude hindamisega.

Piki Õhne jõge linna keskusest äärealade poole suundub teine linna suurim puhkeala. Puhkeala hõlmab nii loodusilmelistena säilivad puhke-maa otstarbelisi rohealasid kui ka haljasalasid jõe ääres: Nooruse park, Sõpruse park, Gümnaasiumi park jne. Haljasala maana käsitletakse käesolevas töös avalikus kasutuses olevaid parke, aedu, skvääre, bulvareid, puisteid jt, mis nõuavad enam hooldamist (hooldusklass I-III) ning kuhu on soovitatav rajada korralik teedevõrk ning paigaldada valgusteid ja väikevorme (spordi- ja lastemänguväljaku inventari, pinke, prügikaste jne) (vt ka ptk 3.11.1). Käesoleva üldplaneeringuga on ette nähtud olemasolevate üldkasutatavate haljasalade säilitamine - oluline on olemasolevate haljasalade korrastamine ja senise hoolduse jätkamine.

Soovitatav on koostada Tõrva linna haljastuse arengukava, kus oleksid käsitletud olemasolevate haljasalade rekonstrueerimise vajadused ja järjekord. Haljasalade hooldamise seisukohalt on oluline koostada Tõrva linna haljasalade inventariseerimise projekt, mille tulemusena tuleks koostada igale haljasalale pass.

3.5 Ettepanekud kaitse alla võetud objektide kaitsereežiimi muutmiseks

Käesolevaga teeb Tõrva Linn ettepaneku lõpetada kaitsealuse Sõpruse parki kaitsereežiim ja kajastada seda vastatavalt ka Eesti Looduse Info- ja Tehnokeskuse andmebaasis (EELIS). Sõpruse park on kaitse alla võetud 1964. aastal ja kajastatud kaitsealusena EELIS-s. Käesolevas planeeringulahenduses on Sõpruse parki puhkealana väärtustatud ja kavandatud säilitada, kuid looduskaitsealusena pole vajadust teda käsitleda.

Samuti tehakse ettepanek uuendada Tikste oru ja järvede kaitsekord (vt ptk piirangutest). Valgamaa Keskkonnateenistusele on tehtud ettepanek ka Natura eelvalikualaks valitud Tikste oru ja järvede ala piiride täpsustamiseks, kus Natura ala piiridest tehti ettepanek välja arvata eramaadel paiknevad väikeelamute aiad.

Käesoleva üldplaneeringuga tehakse ettepanek täpsustada ja parandada muinsuskaitsealuste objektide aadressid, kuna mitmed registris toodud andmed aadresside kohta on ebatäpsed.

3.6 Sotsiaal- ja kultuurivaldkond

Sotsiaal- ja tervishoiu valdkonnaga seonduvat on käsitletud põhjalikult Tõrva linna arengukavas.

3.6.1 Haridus ja lasteasutused

Tõrva linna üks arenguprioriteetidest on kultuuri ja hariduse väärtustamine ning tingimuste loomine edukaks kultuuri- ja haridusalal tegutsemiseks.

Rahvastiku prognoosi arvestades ei ole täiendavate haridus- ja lasteasutuste rajamiseks maade reserveerimine vajalik. Pigem võib seoses õpilaste arvu vähenemisega tekkida omavalitsustel vajadus hariduse kvaliteedi tagamiseks kooli tööd ümber kujundada. Põhjalikumalt on haridus- ja lasteasutustega seonduvat käsitletud Tõrva linna arengukavas.

3.6.2 Sport ja kultuur

Linnaelanike ja külastajate paremaks teenindamiseks tuleks mitmekesistada sportimisvõimalusi välialadel ja staadionitel. Vana Patküla kooli noortekeskuse territooriumile on kavandatud rajada spordikompleks koos staadioni, korvpalliväljaku, ekstreemväljakuga mägiratastega sõitmiseks jne. Spordikompleksi rajamiseks tuleks koostada projekt. Korrastada on kavandatud ka Ehitaja tn 1 juures paiknev korvpalliplats ning selle lähedusse rajada ekstreemspordiväljak.

Üldplaneeringu koostamise käigus analüüsiti ka täismõõtmes jalgpallistaadioni kavandamist linna, kuid kuna sobivat maa-ala selleks linna territooriumil ei leitud, otsustati, et jalgpallistaadioni paiknemine tuleks lahendada läbirääkimiste alusel Helme vallaga Helme valla maadel.

Linnas on suur vajadus lastemänguväljakute järele ning seetõttu tuleb elamupiirkondades ja ühiskasutatavatel haljasaladel paiknevad olemasolevad lastemänguväljakud rekonstrueerida ja samuti rajada uusi: mängu- ja spordiväljakuid:

- Riiska elamupiirkonda Ehitaja 6, 8 ja 10 vahelisele alale (sisehoov);
- Sõpruse parki;
- Olemasoleva kultuurimaja sisehoovi Männiku tänaval;
- Kaarlimäe poe haljasalale;
- Vanamõisa ja Riiska järve äärde;
- jne

Perspektiivsed kohad spordi- ja mänguväljakute rajamiseks on märgitud tingimärgiga üldplaneeringu kaardile.

Tõrva linnas puudub käesoleval ajal kultuurimaja, kus saaks korraldada suuremaid rahvaüritusi: kontserte ja teatrietendusi. Olemasolevat renoveerimist vajavat kultuurimaja Männiku tänaval kasutavad kooskäimiskohana erinevad seltsid ja ringid ning seal paikneb ka raamatukogu. Piisava suurusega saali kultuurimajas pole. Ka olemasolev kirik-kammersaal jääb suuremate kontsertide korraldamisel väikseks. Seetõttu analüüsiti uue kultuurimaja ehitamist linna keskusesse Valga 5 ja 7 maa-alale või Loosi tänava platsile. Kuid kuna kultuurimaja ehitamise aeg ja konkreetne arendaja pole teada, pole uut maa-ala kultuurimaja rajamiseks käesoleva üldplaneeringuga reserveeritud. Soovitav on laiendada/ümber ehitada olemasolevat kultuurimaja selle praeguses asukohas läbi eelneva detailse analüüsi. Kui analüüsi tulemusena pole olemasolevas asukohas võimalik kultuurimaja laiendus/ümberehitus, tuleb uus asukoht planeerida detailplaneeringuga. Loosi tänava plats säilitatakse haljasalana, kus võib korraldada vabaõhuüritusi, laatasid jne, Valga 5 ja 7 maa-ala kasutamise juhtfunktsiooniks on kavandatud keskuse maa.

Tõrva linnamäel paiknev vabaõhulava on Tõrva ja ümbritseva piirkonna suurim kooskäimise ja vaba-aja veetmise koht. Lisaks sellele on Veemusika projekti raames kavandatud rajada vabaõhulava Tõrva Veskijärvele vette, üldplaneeringu kaardil tähistatud kohta. Vabaõhulava projekteerimine lahendatakse detailplaneeringuga ja keskkonnamõtjude hindamisega. Väiksem jaanituleplats on kavandatud rajada ka Koopamäele.

3.6.3 Sakraalasutused ja kalmistu

Tõrva linna elanikud kasutavad matmiseks Helme valla kalmistut. Käesolevas üldplaneeringus on võimaldatud kalmistumaade laiendamine linna territooriumile. Kuna Tõrva linnas puudub kirik, on perspektiivne rajada kirik kalmistu juurde reserveeritud alale või kalmistuvahi maja asemele. Alternatiivse kohana on välja pakutud ka Viljandi tänava äärset väärtuslikku hoonestusala linna piiril.

3.7 Ettevõtlus

Vastavalt arengukavale on linna eesmärgiks soodsa majanduskeskkonna loomine ja ettevõtluse arendamine. Ettevõtluse arenguks ja ettevõtjate ligimeelitamiseks tuleb luua soodne keskkond koos korralike (kvaliteetsete) hästi funktsioneerivate ja tehniliselt heal tasemel olevate infrastruktuuridega.

Ettevõtlus areneb eelkõige turul tekkinud nõudlusest. Linnapoolne vahelesegamine on oluline juhul, kui ettevõtluse areng hakkab ohustama Tõrva linna loodus- ja/või elukeskkonda.

Viisid, millega linn saab ettevõtlust otseselt aidata ja luua tingimusi ettevõtluse arendamiseks, oleks täienduskoolituse võimaluste vahendamine, ettevõtlust puudutava info levitamine, ettevõtluseks maa pakkumine selleks sobivates kohtades. Lähtudes viimati toodust ongi

üldplaneeringus reserveeritud maid ettevõtluse otstarbeks. Täpsem arendustöö peab olema lahendatud tootmisparkide arengukavadega.

3.7.1 Teenindus ja kaubandus

Tõrva on kujunenud lähiümbruse valdadele teenidus- ja kaubanduskeskuseks. Enamik linna jaekaubandus- ja teenindusettevõtetest asub linna keskses. Kesklinna ettevõtlus on arenemas olemasolevate äripindade baasil vananevaid hooneid renoveerides. Kaubandus on oma senisel asukohal optimaalselt paiknev.

Uus äripiirkond on planeeritud Viljandi tänava äärde (vt ptk 3.2.6).

3.7.2 Tööstus ja tootmine

Et Tõrva on üks väheseid keskkonnasõbralikke linnu, kus olemasolev reostusohklik tööstus praktiliselt puudub, on linnas eelistatud ka edaspidi ainult keskkonnasõbraliku väiketööstuse arendamine.

Olemasolevad tihendatavad/laiendatavad ettevõtlusmaad paiknevad linna äärealadel Valga tn ääres Riiska tootmispiirkonnas (vt ptk. 3.2.4) ja Tartu tänava ääres (vt ptk 3.2.7). Perspektiivis võib näha tootmiskaade - Tartu tänava ettevõtluspiirkonna ja Riiska tootmispiirkonna - laienemist Helme valla maadele. Rohkem tähelepanu tuleb pöörata tootmis- ja tööstusalade heakorrastamisele ja haljastuse osakaalu suurendamisele tootmispiirkonna sees.

Rajatav tootmine ja tööstus peaksid aitama kaasa linna arenemisele, mitte kaasa tuues olulisi keskkonnakaitselisi probleeme.

3.7.3 Turismimajandus

Tõrva linna maastikud koos vahelduva reljeefi, metsade ja järvedega on mitmekesised ja omapärased. Supluskohad paiknevad Vanamõisa ja Riiska järve ääres. Lisaks paikneb linnas mitmeid vaatamisväärsusi: Linnamägi, kirik-kammersaal, kõrtsihoone, vesiveski jne. Palju vaatamisväärsusi paikneb ka linna rõngasvallana ümbritseva Helme valla maadel: Helme kirikumõis/koduloomuuseum, Helme kiriku varemed, Helme ordulossi varemed, Helme allikad, Helme koopad, Helme ohvikivi (Orjakivi), Taagepera loss, Holdre loss, Barclay de Tolly mausoleum, Mats Erdelli kabel, Koorküla koopad jne. Seetõttu tuleb kujundada linna ja valda siduvad turismimarsruudid ning turismi arengu seisukohalt käsitleda Tõrva-Helme piirkonda tervikuna. Tõrva linna arengukavas on linna ümbruse puhkealaid ja vaatamisväärsusi käsitletud detailsemalt ning koostatud neile arendussoovitused.

Tõrva-Helme piirkonnas tuleb luua mitmekesised puhkevõimalused, et esineks nii päevast, nädalalõpu kestusega (puhkajad üle Eesti) kui ka pikema ajalise puhkuse veetmist (puhkajad nii Eestist kui välismaalt).

Tõrva linn pakub võrdlemisi hästi kättesaadavaid igapäevateenuseid. Kuid puhkajaile osutatavate teenuste mitmekesisust tuleb suurendada. Tuleb tähelepanu pöörata sellele, et turismihooaeg oleks kahesesoonne – suvine ja talvine.

Puhketegevused peaksid olema seotud nii loodusturismiga (matkamine, ratsutamine, jalgrattasõit, kanuu- ja paadisõit, kalastamine, linnuvaatlus jms), rahvaspordi (orienteerumine, jalgrattasõit, rulluisutamine, ujumine, staadionisport, minigolfi mängimine jne) ja kultuuriturismiga (kultuuri-loomuliste vaatamisväärsustega tutvumine, vabaõhuüritused, muuseumite ja toimuvate kultuuriürituste külastamine).

Talvel oleksid põhiliseks tõmbenumbriks ettevalmistatud suusa- ja matkarajad metsades, talvine kalapiük jne. Turismiga seotud ettevõtjate sissetulekute ühtlustamiseks ja töökohtade aastaringse stabiilsuse tagamiseks on oluline, et ka talveperioodi suudetakse turistidele atraktiivseks muuta. Selleks on vaja tagada, et ka talvel oleksid piirkonnas olemas mitmekülgsed toitlustus- ja teenindusvõimalused.

Põhirõhk rekreatiivsete teenuste pakkumisel on vaja asetada keskkonnasõbralikule turismile ja puhketegevusele, hajutades tegevust võimalikult laiale alale. Et Tõrva-Helme piirkonnas on palju väärtuslikke loodusalasid, on piirkonnas eelistatud reisikorralduse viisiks ökoturism. Ökoturismi teenindusala algab sealt, kus loodus on tulijate vastuvõtuks ette valmistatud. Hädavajalikud ehitised – matkarajad märgaladele ja tundlikele metsaladele tuleb loodusesse ehitada enne suurte hulkade huviliste saabumist. Ettevalmistatud marsruudid muudavad loodusretke turvaliseks mõlemale poolele: matkajal on näiteks märgaladel kindel jalgealune ning pole eksimishirmu ja loodusmaastik matkaraja ääres püsib puutumatusena. Korralikult välja ehitatud laudtee või märgistatud jalgrada hoiavad inimesi paremini loodusesse laiali valgumast, kui mistahes keelud ja tõkked.

Kuna kõik muinsus-, loodus- ja kultuurimälestised suurendavad huvi kogu maastiku vastu, on loodushuviliste turistide piirkonda meelitamise seisukohast oluline muinsus- ja looduskaitse all olevate üksikobjektide senisest läbimõeldumalt eksponeerimine (alustada tuleb nende tähistamisest).

Kohaliku turismiarengu koordineerimisega tegeleb alates 1997.a. Tõrva Turismiinfopunkt.

Vajalik oleks koostada piirkonna turismi arengukava, mida peaks tegema koostöös piirkonna kaitsealade valitsejatega.

3.8 Elamuehituse areng

Uusi korterelamupiirkondi juurde planeeritud ei ole. Üksikuid korterelamuid võib ehitada juurde Riiska korterelamupiirkonda (vt ptk 3.2.3).

Üldplaneeringuga on planeeritud laiendada väikeelamupiirkonda Kaarli-mäe-Koidu-Tammiku -linna edelapiiri vahelises kvartalis ja Nõmme tänava ja Keisripalu metsa vahelisel alal (vt ka ptk 3.2.2 ja 3.2.5).

Soovituslik on elamureservaladele koostada detailplaneeringud suuremate kvartalite kaupa.

Kuna linn on oma piires täis ehitatud, võib perspektiivis näha elamuehituse laienemist Helme valla maadele (vt ptk 3.2.9).

3.9 Teed ja transpordikorraldus

Olulisemad muudatused Tõrva transpordikorralduses oleksid järgmised:

- Kuusiku ja Uue tänava vahelise sõidutee ehitus;
- Kaarli-mäe ja Tammiku tänavat ühendava sõidutee ehitus;
- Tartu tänava ettevõtluspiirkonda läbiva, Tartu tänavat ja Lembitu tänavat ühendava sõidutee ehitus.

Uued kergliiklusteed/matkarajad tuleb rajada üldplaneeringu kaardil tähistatud kohtadesse. Läbi linna puhkealade on kavandatud rajada matkarada, mis seob omavahel Vanamõisa ja Riiska järve, Tikste oru ja Keisripalu metsa. Kergliiklustee/matkarada on kavandatud ka Õhne jõe äärde ja Kase tn üle silla kuni Pargi tänavani.

Üldplaneeringu kaardil on tähistatud ettepanekud uute sildade rajamiseks, et ühendada omavahel kergliiklusteed.

Tõrva linna keskuse liiklusskeem koos parkimisega vajab korrastamist. Vajalik on lahendada see detailplaneeringuga või koostada Tõrva linna liikluse teemaplaneering. Parkimine vajab korrastamist ka supluskohtade – Riiska ja Vanamõisa järve ääres. Vanamõisa järve äärde kaardile tähistatud alale tuleks rajada parkla, Riiska järve äärset parklat tuleks laiendada piki Kuusiku tänavat

3.10 Tehniline infrastruktuur

Eelkõige tuleb rõhku panna välja arendatud infrastruktuuri kaasajastamisele ja rekonstrueerimisele. Hästi välja arendatud ja hooldatud infrastruktuur loob head võimalused ettevõtluse arenguks ja elukvaliteedi parandamiseks.

Tõrva linna infrastruktuuri parandamiseks tuleb:

- inventeerida ja kaardistada linna territooriumil asuvad tehnovõrgud;
- rekonstrueerida Tartu tänav koos kõigi kommunikatsioonidega;
- rekonstrueerida ja laiendada linna vee- ja kanalisatsioonivõrgustik;
- rekonstrueerida olemasolevad tsentraalsed soojusrajatised;
- tagada kvaliteetne joogivesi kõigile linnaelanikele;
- nõuete kohaselt juhtida ära reovesi ja normide kohaselt puhastada;
- ehitada sadevete kogumiseks vajalikud torustikud restkaevude ja äravooludega;

- ehitada välja tänavavalgustuse võrk ja rekonstrueerida olemasolev tänavavalgustuse süsteem.

Potentsiaalseid võimalusi ökonoomsemaks sooja tootmiseks ja ka majapidamisgaasi kasutamiseks annaks projekteeritud Taagepera - Valga gaasitorustiku valmimine. Gaasitrassi valmimisest on huvitatud ka ettevõtted.

3.10.1 Reoveekogumisalade määratlemine

Reoveekogumisalad on määratletud vastavalt Keskkonnaministri 15. mai 2003. a määruse nr 48 nõuetele. Reoveekogumisaladelt tuleneva reostuskoormuse määratlemisel on lähtud eeldusest, et üks ühepereelamu vastab 4–le inimekvivalendile.

Tõrva linna kohta ei ole koostatud kogu linna territooriumi hõlmavat kvaternaari geoloogia kirjeldust (ehitusgeoloogilist aruannet n.). Viimane kogu Tõrva linna territooriumi hõlmav aruanne koostati 1950-tel aastatel koostatava Tõrva generaalplaani juurde. OÜ Eesti Geoloogiakeskus koostatud eesti Põhjavee kaitsuse kaart on liig väikeses mõõtkavas (1:400 000) ning selle kasutamine reoveekogumisalade määratlemiseks ei ole võimalik.

Ehitusgeoloogi fondis säilitatavate aruannete kohaselt on pinnakatte moodustavate savikate moreenide paksus Tõrvas valdavalt väike (2,7 ~ 5 m). Vaid Õhne jõe orus on pinnakatte paksus suurem kui 10 m. Seega võib oletada, et valdav osa linnast asub nõrgalt kaitstud põhjaveega alal, millel tuleb reoveekogumisalad moodustada kui reostuskoormus ületab 15 inimekvivalenti hektari kohta ehk individuaalelamu krundi suurus on alla 2666 m².

Kuna enamikus Tõrva linnas on krundid väiksemad kui 2000 m² ning samuti on enamus linna juba kanaliseeritud hõlmab reoveekogumisala kogu Tõrva linna hoonestatud territooriumi. Samuti moodustatakse reoveekogumisalad tulevikus rajatavatel tööstus ja elamualadel.

3.10.2 Reovee puhastusseadmed

Täitmaks vabariigi Valitsuse 31. juuli 2001. a määruse Heitvee veekogusse ja pinnasesse juhtimise kord nõudeid tuleb Tõrva linna senised puhastustiigid asendada uute puhastusseadmetega. Leidmaks reoveepuhastamiseks optimaalsemat moodust (kas rajada mitu väiksemat seadet või üks tsentraalne), tuleb koostada tasuvus-uuring, milles lisaks majanduslikele aspektidele hinnatakse ka keskkonnakaitselisi aspekte.

Tõrva linn kohta on koostatud veevarustuse ja kanalisatsiooni arengukava eelprojekt. Projekti järgselt on parim asukoht tsentraalsete puhastusseadmete rajamiseks Helme turbaraba läbitöötatud alal linna piiril. Reoveepuhasti täpse asukoha määramiseks on vaja koostada asukohavaliku projekt ja/või detailplaneering.

4 MAA- JA VEEALADE KEHTIVAD PIIRANGUD JA KASUTUSPÕHIMÕTTED

4.1 Kehtivad piirangud

Maa- ja veealade kasutamise põhimõtted juhenduvad ühelt poolt seadusandluse poolt kindlaks määratud piirangutest ning teisalt juba eksisteerivast maakasutusest ja keskkonnast.

Käesolevas peatükis on esmalt välja toodud piirangut kehtestav seadus või määrus ning piirangu üldiseloome. Täpsemaks piirangute rakendamiseks või nendega põhjalikumalt tutvumiseks on vajalik siin toodud seaduste ja määrustega vahetu tutvumine.

Üldplaneeringu kaartidel on kajastatud põhilised kaitsevööndid. Muud piirangud on toodud allolevas peatükis. Täpsemalt tuleb neid kajastada detailplaneeringute tegemisel.

4.1.1 Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd

Alus: *Muinsuskaitseseadus* (RT I 2002, 27, 153; 47, 297; 53, 336; 63, 387; 2004, 25, 171).

Muinsuskaitset korraldavad Kultuuriministeerium, Muinsuskaitseamet ning valla- ja linnavalitsused.

Muinsuskaitseameti ning valla- või linnavalitsuse loata on kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal keelatud järgmised tegevused:

- konserveerimine, restaureerimine ja remont;
- ehitamine, sealhulgas ehitise laiendamine juurde-, peale- või allaehitamise teel, ning lammutamine;
- katusealuse väljaehitamine ning kangialuse ja õuede kinni- ja täisehitamine;
- ajalooliselt väljakujunenud tänavatevõrgu, ehitusjoone ja kruntide (kinnistute) piiride muutmine ning kruntimine;
- krundi või kinnistu maakasutuse sihtotstarbe muutmine;
- katusemaastiku, ehitiste fassaadide, sealhulgas uste, akende, treppide, väravate jms muutmine;
- ehitisele seda kahjustavate või selle ilmet muutvate objektide, nagu reklaami ja info paigaldamine ning katusele tehnilise seadme paigaldamine, samuti muul viisil mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise ilme muutmine ja ehitusdetailide ümberpaigutamine;
- siseruumis avatud detailide, ehituselementide ja –konstruktsioonide algsest asukohast eemaldamine, katmine või nende muul viisil rikkumine;
- algupärasest erinevate ja algupäraseid matkivate ehitusmaterjalide kasutamine;
- teede, trasside ja võrkude rajamine ning remontimine;

- haljastus-, raie- ja kaevetööd, maaharimine ja õue ümberkujundamine;
- teisaldatevate äriotstarbeliste objektide (kiosk, müügipaviljon, välikohvik vms), valgustuse, tehnovõrkude ja –rajatiste ning reklaami paigutamine.

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, millele laienevad kaitsekohustuse teatises esitatud kitsendused. Kaitsevööndiks on 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui mälestiseks tunnistamise õigusaktis ei ole ette nähtud teisiti.

Muinsuskaitseameti loata on kinnismälestise kaitsevööndis keelatud:

- maaharimine, ehitiste püstitamine, teede, kraavide ja trasside rajamine ning muud mulla- ja ehitustööd;
- puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine.

Muinsuskaitsealale avanevate kaugvaadete sulgemise või muinsuskaitseala piirile muinsuskaitseala hoonestuse suhtes sobimatute ehitiste püstitamise vältimiseks kehtestatakse muinsuskaitseala kaitsevöönd, milles kehtivad muinsuskaitseala põhimääruses kindlaksmääratud nõuded ja kitsendused.

Avalik-õigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal asuva kinnismälestise juurde on igapähele vaba juurdepääs.

Eraõiguslik isik, kelle kinnisasjal mälestis asub või kelle kinnisasja tava kohane juurdepääsutee mälestiseni viib, peab tagama igapähele vaba läbipääsu mälestiseni päikesetõusust loojanguni.

Mälestiseks olevasse ehitisse või selle õue pääseb omaniku või valdaja lubatud ajal ja korras.

Mälestist ja muinsuskaitsealal paiknevat ehitist võib konserveerida, restaureerida või remontida ainult muinsuskaitse eritingimusi järgiva projekti alusel ja erialaspetsialisti muinsuskaitsealase järelevalve all. Kooskõlastatult Muinsuskaitseametiga võib muinsuskaitsealal paikneva ehitise hoonesise ehitamise põhiprojekti koostada muinsuskaitse eritingimusteta. Muinsuskaitsealase järelevalve korra kehtestab kultuuriminister määrusega.

Muinsuskaitseala ja mälestise silueti nähtavuse ja vaadeldavuse tagamiseks tuleb üld- ja detailplaneeringut koostades arvestada Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud eritingimusi.

4.1.2 Riiklike kaitstavate loodusobjektide piirangud

Alus: *Looduskaitseadus* (RT I 2004, 38, 258);
Keskkonnaministri 01.12.2000. a, määrus nr 73, *Kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide valitsemise volituste andmine* (RTL 2001, 21, 282; 2002, 45, 620; 79, 1217; 2003, 46, 678; 679; 113, 1792);

Vabariigi Valitsuse 30.05.2000. a määrus nr 173, *Kaitsealuste parkide kaitse-eeskiri* (RT I 2000, 43, 272);
 Vabariigi Valitsuse 23.10.2003. a määrus nr 266, *Riigi poolt kaitseala piiresse ulatuva või kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamise kord* (RT I 2003, 67, 460).

Loodust kaitstakse looduse säilitamise seisukohalt oluliste alade kasutamise piiramisega, kaitse alla võetud loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku isenditega ning kivististe ja mineraalide eksemplaridega sooritavate toimingute reguleerimisega ning loodushariduse ja teadustöö soodustamisega. Looduse kaitsel lähtutakse tasakaalustatud ja säästva arengu põhimõtetest, kaaludes iga kord alternatiivsete, looduskaitse seisukohalt tõhusamate lahenduste rakendamise võimalusi.

Kaitstavad loodusobjektid on: 1) kaitsealad; 2) hoiualad; 3) kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid; 4) püsielupaigad; 5) kaitstavad looduse üksikobjektid; 6) kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Maastikukaitseala on kaitseala maastiku säilitamiseks, kaitsmiseks, uurimiseks, tutvustamiseks ja kasutamise reguleerimiseks. Maastikukaitseala eritüübid on park, arboreetum ja puistu. Maastikukaitseala võimalikud vööndid on sihtkaitsevöönd ja piiranguvöönd.

Vastavalt Keskkonnaministri 01.12.2000. a määrusele nr 73 on kuni *Kaitstavate loodusobjektide seaduse* kohaselt kaitseala kaitse-eeskirja kinnitamiseni määratud valitsema Valgamaa keskkonnateenistus järgmisi kaitsealasi:

- Tõrva EAMS-i dendropark;
- Tõrva metsapark.

Pargi kaitse eesmärk on ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega. Pargi maa-ala on piiranguvöönd.

Pargi valitseja nõusolekuta on pargis keelatud:

- katastriüksuse kõlvikute piiride ja pindala muutmine;
- maakorralduskava kinnitamine;
- metsamajandamiskava väljastamine;
- detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- projekteerimistingimuste andmine;
- uute maaparandussüsteemide rajamine;
- puhtpuistute kujundamine;
- veekogude veetaseme muutmine;
- teede, õhuliinide ja muude kommunikatsioonide rajamine;
- uute ehitiste püstitamine;
- väetiste ja mürgkemikaalide kasutamine.

Pargis on keelatud maavarade ja maa-ainese kaevandamine ja jäätmete ladustamine.

Osaliselt Tõrva linna läänepiiril paikneb uuendamata kaitsekorruga ala - Tikste org Tikste järvega (ka Tikaste org Tikste järvedega). Kaitseala on loodud 05.06.1964. aastal maastiku kaitseks ja valitsejaks on määratud Valgamaa keskkonnateenistus. Kaitsealal asub Helme kirikumõisa alt algav järsuveeruline ürgorg, laiusena 150-200 m. Suudmeosas ulatub oru sügavus 15 meetrini. Oru põhjas ning veertel kasvavad kuuseenamusega puistud, mille vanus on 60-120 aastat. Piki kaitseala voolab Pokardi oja, mis läbides vana veski paisjärve järve suubub Õhne jõkke. Poole sajandi eest leidis oru servadel kaheksa 4-6 m kõrguse profiiliga devoni liivakivipaljandit, käesolevaks ajaks on kinnikasvamise tõttu neist heas korras vaid üks. Kaitseala pindala on 26 ha.

Kaitsealal ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- väljastada metsamajandamiskava;
- kinnitada metsateatist;
- kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- anda projekteerimistingimusi;
- anda ehitusluba.

Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta tegevust, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit. Kaitstava loodusobjekti valitseja võib kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi.

Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud:

- uue maaparandussüsteemi rajamine;
- veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- uuendusraie;
- biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;
- ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine;
- jahipidamine ja kalapüük;
- sõidukiga, maastikusõidukiga või ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud liinirajatiste hooldamiseks vajalikeks töödeks ja maatulundusmaal metsamajandustöödeks või põllumajandustöödeks;
- telkimine, lõkketegemine ja rahvaütuse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas.

Vastavalt Riigi poolt kaitseala piiresse ulatuva või kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamise korrale võib riik omandada kaitstava loodusobjekti kaitse korraldamise eesmärgil kinnisasja, mis:

- osaliselt või täielikult paikneb kaitsealal;
- sisaldab kaitstavat looduse üksikobjekti või paikneb osaliselt või täielikult selle kaitsetsoonis;
- sisaldab kaitsealuse loomaliigi elupaika või paikneb osaliselt või täielikult selle kaitsetsoonis;
- sisaldab kaitsealuse taimeliigi kasvukohta, kivistise või mineraali looduslikku leiukohta.

Kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis või kaitstava looduse üksikobjekti juurde viivad teed ja rajad on päikesetõusust päikeseloojanguni avalikuks kasutamiseks ning nende olemasolu korral peab kinnisasja valdaja tagama nimetatud ajal inimeste juurdepääsu kaitstavale loodusobjektile. Õuemaal, kus asub kaitstav looduse üksikobjekt, võivad teised isikud viibida kinnisasja valdaja nõusolekul.

Kinnisasja omandamise menetluse algatamise õigus on keskkonnaministril või tema volitatud isikul.

Kinnisasja omanikule esitatavas ettepanekus peab olema märgitud:

- selle kinnisasja andmed, mille omandamise on riik algatanud;
- kinnisasjal paikneva kaitstava loodusobjekti kirjeldus;
- kinnisasja hinnaettepanek koos maa väärtuse määramiseks tellitud eksperdiarvamustega;
- ettepaneku kehtivuse aeg;
- kinnisasja omandamise lisatingimused.

4.1.3 Hoiualade võrgustikust tulenevad piirangud

Alus: *Säästva arengu seadus* (RT I 1995, 31, 384; 1997, 48, 772; 1999, 29, 398; 2000, 54, 348);
Looduskaitse seadus (RT I 2004, 38, 258);
 Vabariigi Valitsuse 25.07.2000. a. korraldus nr 622-k, *Riiklik programm «Eesti Natura 2000» aastateks 2000–2007* (RTL 2000, 88, 1337);
 Euroopa Ühenduste Nõukogu Loodusdirektiiv 92/43/EMÜ, 22.07.1992. a, *Natura 2000 alade kaitsekorraldus* (EÜT L 206);
 Keskkonnaministri 22.04.2004. a määrus nr 24, *Majandustegevuse ajutiste piirangute rakendamine väljaspool kaitsealasid asuvatel Natura 2000 võrgustiku aladel* (RTL 2004, 49, 850).

Tõrva linna territooriumil paikneb kaks Natura 2000 eelvaliku ala: Tikste org Tikste järvega ja Õhne jõgi (ala nimetus Palakmäe).

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitsealade võrgustik, mille eesmärgiks on kaitsta Euroopas ohustatud liike ning elupaigatüüpe - soid, metsi, pärandmaastikke jms. Eesti torkab võrreldes muu Euroopaga silma ulatuslike

soode-rabadega ning liigirikkust kandvate pärandkooslustega nagu puisniidud ja loopealsed.

Euroopa Liidu Natura 2000 võrgustik koosneb Eestis:

- linnualadest, millest Eesti riik on Euroopa Komisjoni teavitanud EÜ Nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitsest (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1-18) kohaselt;
- aladest, millel on EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest kohaselt Euroopa Komisjoni seisukohast üleeuroopaline tähtsus.

Natura-ala võib üheaegselt moodustada nii elupaigatüüpide kui ka lindude kaitseks, st nii loodus- kui ka linnuhoiualana.

Loodushoiualadeks valitakse alad loodusdirektiivi I ja II lisas olevate elupaigatüüpide ja liikide elupaikade kaitseks. Välja tuleb neid valida niipalju, et oleks tagatud kõigi lisades nimetatud elupaigatüüpide ja liikide säilimine pikemas perspektiivis.

Loodushoiualadeks sobib enamik meie kaitsealadest, millele lisanduvad projektide-inventuuride käigus selgunud looduskaitsealadest väärtuslikud alad. Nende liikide ja elupaikade jaoks, mida olemasolevad alad piisavalt ei kaitse, tuleb leida uusi alasid.

Praegu on Eestis looduskaitsealade piirangutega kaetud 12% maismaa territooriumist. Natura 2000 valiku aladega lisandub veel 4%.

Keskkonnaministri 22.04.2004. a määrusega nr 24 on ajutiste piirangutega Tikste ala (kood – EE0080414, pindala 38.48 ha) ning Ohne jõe ala (kood – EE0080413, pikkus 34.13 km) valitsejaks määratud Valgamaa keskkonnateenistus. Määrusega rakendatud ajutised piirangud kehtivad kuni määruses loetletud alade kaitse alla võtmiseni, kuid mitte kauem kui 1 aasta arvates määruse jõustumisest.

Majandustegevuse ajutiste piirangute rakendamine väljaspool kaitsealadid asuvatel Natura 2000 võrgustiku aladel on keelatud:

- puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat;
- väetiste ja mürkemikaalide kasutamine looduslikul rohumaal ja metsamaal.

Majandustegevuse ajutiste piirangute rakendamine väljaspool kaitsealadid asuvatel Natura 2000 võrgustiku aladel on ilma valitseja nõusolekuta keelatud:

- teede ja liinirajatiste rajamine;
- ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine;
- veekogude veetaseme muutmine ja nende kallaste kahjustamine;
- uute maaparandussüsteemide rajamine;
- maavarade ja maa-ainese kaevandamine.

Uutele eelvaliku aladele kehtestatakse keskkonnaministri määruse kohaselt üheks aastaks ajutised leebed piirangud, mis tagavad sealse väärtusliku elupaiga säilimise. Maaomanikele pakutakse majandustegevuse piiramise korvamiseks mitmesuguseid loodushoiutoetusi, maamaksusoodustust, võimalust maid vahetada või riigile ära müüa. Põllumajandustoetused on Natura alal 15% tavalisest suuremad.

4.1.4 Metsa kaitsekategooriad

Alus: *Metsaseadus* (RT I 1998, 113/114, 1872; 1999, 54, 583; 82, 750; 95, 843; 2000, 51, 319; 102, 670; 2001, 50, 282; 2002, 61, 375; 63, 387);
Keskkonnaministri 9.04.1999. a määrus nr 40, *Metsakaitse eeskiri* (RTL 1999, 68, 894; 2000, 30, 384).

Metsaks loetakse puittaimestiku kasvukohta pindalaga **0,5 ha** või enam, mis vastab vähemalt ühele alljärgnevatest nõuetest: seal kasvavad puud kõrgusega vähemalt **1,3 m** ja puuvõrade liitusega vähemalt **30%**, seda majandatakse puidu ja teiste metsasaaduste saamiseks või seal säilitatakse puittaimestikku seaduses nimetatud viisidel kasutamiseks.

Metsa kasutamise viisid on: kaitstavate loodusobjektide hoidmine (looduse kaitse); maastiku või selle erimi, mulla või vee kaitsmine (keskkonnakaitse); inimese kaitsmine tootmis- ja transpordiobjektidelt leviva saaste ning ilmastiku kahjuliku mõju eest (sanitaarkaitse); inimesele puhkamise, tervise parandamise ja sportimise võimaluste loomine (rekreatsioon); puude seemnete, metsamarjade, seente, ravim- ning dekoratiivtaimede ja nende osade, sambla, samblike, pähklike, heina, okste, dekoratiivpuude, puukoore ja -juurte, vaigu ja kasemahla varumine, mesipuude paigutamine ja loomade karjatamine (kõrvalkasutus); teadus- ja õppetöö; puidu saamine; jahindus; riigikaitse.

Metsas toimuva ja metsaga seotud inimtegevuse reguleerimiseks jagatakse metsad kolme kategooriasse: hoiu- metsad, kaitsemetsad (neis kahe kehtivad metsakasutuse kitsendused) ja tulundusmetsad. Metsakategooria ja metsa kasutamise viis fikseeritakse metsamajandamiskavas või metsa majandamise soovitusel ja need on aluseks metsamajandusliku tegevuse kavandamisel või soovitamisel metsa korraldajate poolt.

Kaitsemets - keskkonnaseisundi kaitsmiseks määratud mets, majandamisel ei tohi lageraielangi laius ületada **30 m** ja pindala **2 ha** ning turberaielangi pindala ületada **10 ha**.

Kaitsemets paikneb: kaitseala sihtkaitsevööndis, kus majandustegevus on kaitseala kaitse-eeskirjaga lubatud ja piiranguvööndis; randadel ja kallastel; allikate ääres ja survealase põhjaveega aladel; infiltratsioonialadel; joogiveehaaretel; uuristus- ja tuuleohtlikel aladel; lootaladel; muinsuskaitse objektidel; muudel planeeringuga määratud aladel.

Kaitsemetsas on metsa kasutamise lubatud viisideks: looduse kaitse; keskkonnakaitse; sanitaarkaitse; teadus- ja õppetöö; teised seaduse §27 nimetatud metsa kasutamise viisid, kui need ei ole planeerimis- ja ehitusseaduse alusel kehtestatud planeeringuga vastuolus või õigusaktiga keelatud.

Hoiumets - loodusobjektide hoidmiseks määratud mets kaitseala loodusreservaadis ja sihtkaitsevööndis ning sellega võrdsustatud alal, kus majandamise kitsendused tulenevad kaitstavate loodusobjektide seadusest ja kaitseala kaitse-eeskirjast.

Hoiumetsas on metsa kasutamise lubatud viisideks: looduse kaitse; keskkonnakaitse; teadus- ja õppetöö; teised seaduse §27 nimetatud metsa kasutamise viisid, kui need on lubatud kaitseala kaitse-eeskirjaga.

Tulundusmets - hoiu- või kaitsemetsaks määramata mets on tulundusmets, kaitset vajavad tulundusmetsas võtmebiotoobid. Tulundusmetsas on lubatud kõik metsa kasutamise viisid, mille valib metsaomanik.

Võtmebiotoobid - metsa majandamise käigus tuleb võtmebiotoobi moodustamise eelduseks olevad võtmeelemendid nagu vanad puud, põõsad, kiviaiad ja allikad säilitada; klassifikaatori ja võtmebiotoobi väljavaliku juhendi kinnitab keskkonnaminister; võtmebiotoobi kaitse eraõiguslikule isikule ja omavalitsusele kuuluvas metsas toimub keskkonnaministri ja metsaomaniku vahel sõlmitud lepingu alusel; riigimetsas korraldab võtmebiotoobi kaitset riigimetsa majandaja keskkonnaministri ettekirjutuse kohaselt.

Metsaomanikul on õigus tulekaitse kaalutlustel, metsa ökosüsteemi või sihtide, teede ja teiste rajatiste kaitseks peatada või keelata oma metsa, sihtide, teede ja teiste rajatiste kasutamine, kui ilmastikutingimused ei võimalda metsa või nimetatud rajatisi kasutada ilma metsa või rajatisi kahjustamata või ohtu seadmata.

Metsaomanik on kohustatud:

- tagama metsa uuenemise võimalused ja metsa uuendamise;
- jälgima metsa seisundit, kaitsma metsa kasvutingimuste halvenemise, kahjurite ja haiguste, prahistamise ja tulekahjude eest;
- majandama ja lubama oma metsa majandada üksnes sellisel viisil, mis ei ohusta metsa kui ökosüsteemi ega kahjusta genofondi, metsamulda ja veerežiimi, metsa uuenemise ja uuendamise tingimusi, ei loo eeldusi tuulekahjustuste tekkeks, seenhaiguste ja putukkahjurite levikuks ning on kooskõlas metsa säästliku kasutamise põhimõtetega;
- metsa kõrvalsaaduste varumisel rakendama ja lubama rakendada üksnes selliseid varumisviise, mis ei kahjusta kõrvalsaaduste nagu marjad, seemed ja ravimtaimed saagikust;
- esitama statistilised aruanded vastavalt *riikliku statistika seadusele* (RT I 1997, 51, 822; 2000, 47, 289; 2002, 63, 387) ja metsateatise.

4.1.5 Veekaitsevöönd ja veekogu ehituskeeluala

Alus: *Veeseadus* (RT I 1994, 40, 655; 1996, 13, 241, 240; 1998, 2, 47; 61, 987; 1999, 10, 155; 54, 583; 95, 843; 2001, 7, 19; 42, 234; 50, 283; 94, 577; 2002, 1, 1; 61, 375; 63, 387; 2003, 13, 64; 26, 156; 51, 352; 2004, 28, 190);
Looduskaitseadus (RT I 2004, 38, 258);
 Keskkonnaministri 15.juuni 2004. a. määrus nr.73, *Lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistu* (RTL 2004, 87, 1362).

Kallas on merd, järve, jõge, veehoidlat, oja, allikat või maaparandussüsteemi eesvoolu ääristav ja erinõuete kohaselt kasutatav maismaavöönd. Läänemere, Peipsi järve, Lämmijärve, Pihkva järve ja Võrtsjärve kaldaid nimetatakse rannaks. Ranna või kalda kaitse eesmärk on rannal või kaldal asuvate looduskosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine.

Rannal või kaldal on piiranguvöönd, ehituskeeluvöönd ja veekaitsevöönd.

Ranna või kalda piiranguvööndi laius on:

- Õhne jõel (kood 10137) - 100 m;
- Helme jõel (kood 10148) - 100 m;
- Riiska järvel (kood 211560) – 50 m;
- Tõrva Vanamõisa järvel (kood 210000) – 50 m.

Ranna või kalda piiranguvööndis on keelatud ilma kehtestatud detailplaneeringuta maa-ala kruntideks jagamine.

Rannal ja kaldal on ehituskeeluvöönd, kus uute hoonete ja rajatiste ehitamine on keelatud. Ehituskeeluvööndi laius on:

- Õhne jõel (kood 10137) - 50 m;
- Helme jõel (kood 10148) - 50 m;
- Riiska järvel (kood 211560) – 25 m;
- Tõrva Vanamõisa järvel (kood 210000) – 25 m.

Ranna ja kalda ehituskeeluvööndit võib suurendada või vähendada, arvestades ranna või kalda kaitse eesmärke ning lähtudes taimestikust, reljeefist, kõlvikute ja kinnisasjade piiridest, olemasolevast teede- ja tehnovõrgust ning väljakujunenud asustusest. Ehituskeeluvööndit võib suurendada üldplaneeringuga.

Ehituskeeld ei laiene:

- hajaasustuses olemasoleva ehitise õuemaale ehitatavale uuele hoonele, mis ei jää veekaitsevööndisse;
- kalda kindlustusrajatisele;
- supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele;
- maaparandussüsteemile, välja arvatud poldrile;

- olemasoleva ehitise esmakordsele juurdeehitisele juhul, kui juurdeehitise maht on väiksem kui üks kolmandik olemasoleva ehitise kubatuurist;
- piirdeaedadele.

Ehituskeeld ei laiene detail- või üldplaneeringuga kavandatud:

- pinnavee veehaarde ehitisele;
- sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele;
- ranna kindlustusrajatisele;
- hüdrograafia teenistuse ja seirejaama ehitisele;
- kalakasvatusehitisele;
- riigikaitse, piirivalve ja päästeteenistuse ehitisele;
- tiheasustusala ehituskeeluvööndis varem väljakujunenud ehitusjoonest maismaa suunas olemasolevate ehitiste vahele uue ehitise püstitamisele;
- tehnovõrgule ja -rajatisele;
- sillale;
- avalikult kasutatavale teele ja tänavale;
- raudteele.

Kallasrada on kaldariba avaliku veekogu ja avalikuks kasutamiseks määratud veekogu ääres ning asub kaldavööndis. Kallasraja laiust arvestatakse lamekaldal keskmise veeseisu piirjoonest ja kõrgkaldal kaldanõlva ülemisest servast, lugedes viimasel juhul kallasrajaks ka vee piirjoone ja kaldanõlva ülemise serva vahelist maariba. Kallasraja laius on laevatatavatel veekogudel 10 m, mida mööda võib vabalt ja takistamatult veekogu ääres liikuda.

Kallasraja kasutaja ei tohi kallasraja kasutamisega kahjustada kaldaomaniku vara. Kinnisasja valdaja on kohustatud tagama inimeste ja loomade vaba läbipääsu kallasrajale. Kohalikud omavalitsused on kohustatud üld- ja detailplaneeringuga tagama avalikud juurdepääsuvõimalused kallasrajale.

Vee kaitsmiseks hajureostuse eest ja veekogu kallaste uhtumise vältimiseks moodustatakse veekogu kaldaalal veekaitsevöönd. Veekaitsevöödi ulatus tavalisest veepiirist on järvedel, veehoidlatel, jõgedel, ojadel, allikatel, peakraavidel ja kanalitel ning maaparandussüsteemide eesvooludel – 10 m ja maaparandussüsteemide eesvooludel valgalaga alla 10 km² – 1 m.

Õhne jõgi Jeti - Holdre maantee Koorküla sillast Leebiku sillani kuulub lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigaks olevate veekogude nimistusse.

4.1.6 Tänavamaa piirid

Alus: *Linnatänavad* (EPN 17, ET-1 0315-0216; 0315-0217; 0315-0218; 0315-0219);

Teede- ja sideministri 28.09.1999. a, määrus nr 59 *Tee ja tee kaitsevööndi kasutamise ja kaitsmise nõuded* (RTL 1999, 155, 2173; 2003, 100, 1511).

Tee on maantee, tänav, jalgteed ja jalgrattateed või muu sõidukite või jalakäijate liiklemiseks kasutatav rajatis, mis võib olla riigi või kohaliku omavalitsuse või muu juriidilise isiku või füüsilise isiku omandis. Teemaa on maa, mis õigusaktidega kehtestatud korras on määratud tee koosseisus olevate rajatiste paigutamiseks ja tehoiu korraldamiseks.

Tänav on linnas, alevis või alevikus paiknev rajatis, mis on ehitatud või kohandatud sõidukite või jalakäijate liiklemiseks. Tänav kaitsevööndi laius on teemaa piirist kuni 10 meetrit, vööndi laius nähakse ette detailplaneeringuga.

Teel ja tee kaitsevööndis on tee omaniku nõusolekuta keelatud:

- maha võtta, ümber tõsta, juurde panna või kinni katta liiklusmärke ja muid liikluskorraldusvahendeid või eemaldada nendelt katteid;
- teha teel ilma ehitusloata tehoiutöid, samuti mistahes tehoiuväliseid töid, paigutada sinna töövahendeid, materjale jms tegevusega kaitsevööndis ei tohi halvendada liiklustingimusi teel;
- ehitada nähtavust piiravaid hooneid või rajatise ning rajada istandikku;
- ehitada kiirendus- või aeglustusrada, peale- või mahaõiduteed, alalist või ajutist müügipunkti või muud teeninduskohta;
- takistada jalakäijate liiklemist neid häiriva tegevusega;
- paigaldada valgustusseadet või teabe- ja reklaamivahendit;
- korraldada spordivõistlust või muud rahvaüritust;
- kaevandada maavara ja maa-ainest;
- teha metsa uuendamiseks lageraiet;
- teha veerežiimi muutust põhjustavat maaparandus- või muud tehoiuväliseid töid.

Magistraalid peavad tagama sõitjate kiire, sujuva ja ohutu ühenduse elu- ja töökohtade, piirkonnakeskuste ja linnakeskuste vahel. Magistraalid jagunevad:

- kiirteed;
- põhitänavad;
- jaotustänavad.

Juurdepääsud peavad tagama vahetu ühenduse valdustele ja ühendavad neid kõrgema liigi tänavatega. Juurdepääsud jagunevad:

- kõrvaltänavad;
- veotänavad (-teed);
- kvartalisisesed tänavad;
- jalgtänavad;
- jalgteed.

Tulevikunõudeid arvestava sõidutee välisservadest väljapoole tuleb jätta sõiduteest mõlemale poole võõnd vastavalt järgnevale tabelile (Tabel 13) – punaste joonte vähim kaugus sõidutee(de) välisservast.

Tabel 4. Tänavamaapiirid

Tänav (tee) liik	Võõndi laius sõidutee välisservast punase jooneni (m)		
	Hea	Rahuldav	Erandlik
Kiirtee	12	8	4
Põhitänav	10	6	3
Jaotustänav	8	6	3
Kõrvaltänav	4	3	2
Veotänav	8	6	3
Jalgtee	3	1	0

Riigimaanteede kaitsevõõndi laius mõlemal pool sõiduraja telge ja mitme sõiduraja korral mõlemal pool äärmise sõiduraja telge on 50 m.

4.1.7 Liinikoridorid kinnisasjal

Alus: *Asjaõigusseadus* (RT I 1993, 39, 590; 1999, 44, 509; 2001, 34, 185; 52, 303; 93, 565; 2002, 47, 297; 53, 336; 99, 579; 2003, 13, 64; 17, 95; 78, 523; 2004, 20, 141; 37, 255).

Omanik peab lubama paigutada oma kinnisasjale maapinnal, maapõues ja õhuruumis tehnovõrke ja -rajatisi (tehnorajatisi), kui nende ehitamine ei ole kinnisasja kasutamata võimalik või kui nende ehitamine teises kohas põhjustab ülemääraseid kulusi. Samuti peab omanik lubama teostada oma kinnisasjal seaduslikul alusel paikneva tehnorajatisi teenindamiseks vajalikke töid. Avariitöid võib teha omanikuga eelnevalt kokku leppimata.

Teisele isikule kuuluval kinnisasjal paiknevad tehnorajatised ei ole kinnisasja olulised osad.

Liiniservituut annab õiguse juhtida läbi võõra kinnisasja oma kinnisasjale gaasi-, elektri-, side- ja muid liine.

4.1.8 Telekommunikatsiooni liinirajatisi kaitsevõõnd

Alus: *Telekommunikatsiooniseadus* (RT I 2000, 18, 116; 78, 495; 2001, 23, 125; 53, 310; 2002, 47, 297; 61, 375; 63, 387; 99, 580; 2003, 23, 136; 88, 594; 2004, 30, 207; 208);

Teede- ja sideministri 21.12.2000. a määrus nr 122, *Liinirajatisi märgistamise nõuded ja kaitsevõõndis tegutsemise eeskiri* (RTL 2001, 1, 9).

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 02.12.2002. a, määrus nr 18, *Navigatsioonimärgistuse kavandamise, rajamise, rekonstrueerimise, paigaldamise, järelevalve ja märgistusest teavitamise nõuded ning kord* (RTL 2002, 137, 2011).

Telekommunikatsiooniteenus seisneb signaalide edastamises või suunamises telekommunikatsioonivõrgus ning ühenduste loomises telekommunikatsioonivõrgu lõpp-punktide vahel.

Telekommunikatsiooni liinirajatis on maapinna või veekogu põhjaga püsivalt ühendatud telekommunikatsioonivõrgu osa, milleks on kaablitunnel või -kanalisatsioon või postidele paigutatud kaablite või juhtmete kogum. Liinirajatiseks on ka raadiosidemast.

Liinirajatise kaitsevöönd on ala, mis on määratletud liinirajatise keskjoonest mõlemal pool kindlaksmääratud kaugusel asuva liinirajatise paralleelse mõttelise joonega või raadiomasti keskpunkti ümbritseva kindlaksmääratud raadiusega mõttelise ringjoonega.

Liinirajatiste kaitsevööndi mõõtmed on:

- maismaal – 2 m liinirajatise keskjoonest või raadiomasti puhul selle kõrgusega ekvivalentne raadius maapinnal meetrites;
- siseveekogudel – 100 m;
- merel – 0,25 meremiili.

Majandus- ja kommunikatsiooniminister kehtestab liinirajatise kaitsevööndis tegutsemise eeskirja, milles sätestatakse liinirajatise kaitsmiseks rakendatavad tehnilised abinõud ning liinirajatise märgistamise nõuded.

Liinirajatise kaitsevööndis on ilma liinirajatise omaniku loata keelatud:

- ehitada, rekonstrueerida või lammutada hooneid ja rajatise, teha mis tahes mäe-, laadimis-, süvendus-, lõhkamis-, üleujutus-, niisutus- ja maaparandustöid, istutada ja langetada puud ja põõsaid;
- õhuliinina rajatud liinirajatise puhul sõita masinate ja mehhanismidega, mille üldkõrgus maapinnast koos veosega või ilma on üle 4,5 m;
- pinnases paikneva liinirajatise puhul töötada löökmehhanismidega, planeerida pinnast, teha mullatöid sügavamal kui 0,3 m, küntaval maal sügavamal kui 0,45 m ning ladustada ja teisaldada raskusi;
- veekogus paikneva liinirajatise puhul paigaldada veesõidukite liiklustähiseid ja poisid ning lõhata ja varuda jääd.

Liinirajatise kaitsevööndis on liinirajatise omaniku loata keelatud igasugune tegevus, mis võib ohustada liinirajatist. Liinirajatise kaitsevööndis kasvavate puude okste lõikamise kohustus on maavaldajal, kelle maa peal need puud kasvavad. Sellega seotud kulud kannab liinirajatise omanik, kui tema ja maavaldaja ei ole kokku leppinud teisiti.

4.1.9 Elektripaigaldise kaitsevöönd

Alus: *Elektriohutusseadus* (RT I 2002, 49, 310; 110, 659; 2004, 18, 131; 30, 208);

Vabariigi Valitsuse 02.07.2002. a, määrus nr 211, *Elektripaigaldise kaitsevööndi ulatus* (RT I 2002, 58, 366; 2003, 44, 305).

Elektripaigaldise kaitsevöönd on elektripaigaldist, kui see on iseseisev ehitis, ümbritsev maa-ala, õhuruum või veekogu, kus ohutuse tagamise vajadusest lähtudes kitsendatakse kinnisasja kasutamist.

Elektripaigaldise kaitsevööndis on keelatud tõkestada juurdepääsu elektripaigaldisele, ladustada jäätmeid, tuleohtlikke materjale ja aineid, teha tuld, põhjustada oma tegevusega elektripaigaldise saastamist ja korrosiooni ning korraldada massiüritusi, kui tegemist on üle 1000-voldise nimipingega elektripaigaldisega.

Elektripaigaldise omaniku loata on keelatud:

- elektripaigaldise kaitsevööndis ehitada, teha mis tahes mäe-, laadimis-, süvendus-, lõhkamis-, üleujutus-, niisutus- ja maaparandustöid, istutada ning langetada puid ja põõsaid;
- elektri-veekaabelliinide kaitsevööndis teha süvendustöid, veesõiduki-ga ankrusse heita, liikuda heidetud ankru, kettide, logide, traalide ja võrkudega;
- elektri-veekaabelliinide kaitsevööndis paigaldada veesõidukite liiklustähiseid ja poisid ning lõhata ja varuda jääd;
- elektri-õhuliinide kaitsevööndis sõita masinate ja mehhanismidega, mille üldkõrgus maapinnast koos veosega või ilma selleta on üle 4,5 m;
- üle 1000-voldise nimipingega elektri-õhuliinide kaitsevööndis ehitada aedu ja traattarasid ning rajada loomade joogikohti;
- elektri-maakaabelliinide kaitsevööndis töötada löökmehhanismidega, tasandada pinnast, teha mullatöid sügavamal kui 0,3 m, küntaval maal sügavamal kui 0,45 m ning ladustada ja teisaldada raskusi.

Õhuliini kaitsevöönd on maa-ala ja õhuruum, mida piiravad mõlemal pool piki liini telge paiknevad mõttelised vertikaaltasandid, ning mille ulatus:

- alla 1 kV pingega liinide korral on 2 m;
- kuni 20 kV pingega liinide korral on 10 m;
- 35–110 kV pingega liinide korral on 25 m;
- 220–330 kV pingega liinide korral on 40 m.

Maakaabelliini maa-ala kaitsevöönd on piki kaabelliini kulgev ala, mida mõlemalt poolt piiravad liini äärmistest kaablitest 1 m kaugusel paiknevad mõttelised vertikaaltasandid.

Veekaabelliini kaitsevöönd on piki kaabelliini kulgev veepinnast põhjani ulatuv veeruum, mida mõlemalt poolt piiravad liini äärmistest kaablitest meres ja järvedes 100 meetri kaugusel ning jõgedes 50 m kaugusel paiknevad mõttelised vertikaaltasandid.

Alajaamade ja jaotusseadmete kaitsevöönd. Alajaamade ja jaotusseadmete ümber ulatub kaitsevöönd 2 meetri kaugusele piirdeaiast, seinast või nende puudumisel seadmest.

4.1.10 Surveseadme kaitsevöönd

Alus: *Surveseadme ohutuse seadus* (RT I 2002, 49, 309; 2003, 88, 594; 2004, 2, 5; 18, 131; 30, 208);
Vabariigi Valitsuse 02.07.2002. a, määrus nr 213, *Surveseadme kaitsevööndi ulatus* (RT I 2002, 58, 368; 2003, 44, 304).

Surveseadmed ja surveseadmestikud jaotatakse järgmistesse liikidesse:

- I liik – surveseadmed, milles on ette nähtud suurema kui 0,5-baarise rõhu tekkimine;
- II liik – seeriaviisiliselt valmistatavad lihtsad surveanumad, välja arvatud tulekustutid;
- III liik – transporditavad surveseadmed, välja arvatud aerosooliballoonid ja hingamisaparaatide gaasiballoonid;
- IV liik – aerosooliballoonid, välja arvatud aerosooliballoonid, mille maht on väiksem kui 50 milliliitrit, metallist aerosooliballoonid, mille maht on suurem kui 1000 milliliitrit, kaitsva kattedega klaasist või mitteküllustuvast plastist aerosooliballoonid, mille maht on suurem kui 220 milliliitrit, ja kaitsva katteta klaasist või küllustuvast plastist aerosooliballoonid, mille maht on suurem kui 150 milliliitrit;
- V liik – plahvatus- või tuleohtliku, väga tuleohtliku, eriti tuleohtliku, mürgise või väga mürgise vedeliku anumad ja torustikud, milles rõhu tekitab vedelikusamba kõrgus või hüdrauliline löök, samuti muud surveseadmed, mis ei kuulu I–IV liiki.

Surveseadme kaitsevöönd on surveseadet, kui see on iseseisev ehitis, ümbritsev maa-ala, õhuruum või veekogu, kus ohutuse tagamise vajadusest lähtudes kitsendatakse kinnisasja kasutamist.

Surveseadme kaitsevööndis peab hoiduma tegevustest, mis võivad kahjustada surveseadet, sealhulgas ei tohi:

- tõkestada juurdepääsu surveseadmele, ladustada jäätmeid, kemikaale või väetisi, istutada puid ja põõsaid;
- surveseadme omaniku loata ehitada, teha lõhkamis-, puurimis- ja kaevetöid, samuti üleujutus-, niisutus- ja maaparandustöid, ladustada ja teisaldada raskusi ning organiseerida ülesõite või teha muid surveseadme ohutust mõjutada võivaid töid.

Maa-aluste soojustorustike kaitsevöönd. Maa-aluste soojustorustike, mida mõlemal pool torustikke piiravad äärmise torustiku isolatsiooni välispinnast järgmistel kaugustel asuvad mõttelised vertikaaltasandid ja horisontaaltasand, kaitsevööndi ulatus on:

- alla 200 mm läbimõõduga torustiku korral 2 m;
- 200 mm ja suurema läbimõõduga torustiku korral 3 m.

Maapealsete soojustorustike kaitsevöönd. Maapealsete soojustorustike, mida mõlemal pool torustikke piiravad äärmise torustiku isolatsiooni välispinnast järgmistel kaugustel asuvad mõttelised vertikaaltasandid, kaitsevööndi ulatus:

- aurutorustikul töörohul üle 16 baari on 10 m;
- aurutorustikul töörohul 16 baari ja alla selle on 5 m;
- veetorustikul töörohul üle 6 baari on 5 m;
- veetorustikul töörohul 6 baari ja alla selle on 2 m.

Kaugküttevõrgu juurde kuuluvate rajatiste ja hoonete kaitsevöönd. Kaugküttevõrgu juurde kuuluvate drenaažitorude, jaotuskambrite, pumbamajade, mõõtesõlmede ning reguleerpunktide rajatiste ja hoonete kaitsevöönd on maa-ala ja õhuruum, mis asub välisseina äärmistest punktidest 2 m kaugusel paiknevate mõtteliste vertikaalide vahel.

Kaugküttevõrgu kaitsevööndis on keelatud tõkestada juurdepääsu kaugküttevõrgule, rajada alalisi ehitisi, ladustada jäätmeid, kemikaale või väetisi, istutada puid ja põõsaid ning teha muid tegevusi, mis võivad kahjustada kaugküttevõrgu konstruktsioone;

Kaugküttevõrgu kaitsevööndis on keelatud ilma võrguettevõtja loata teha lõhkamis-, puurimis- ja kaevetöid, samuti üleujutus-, niisutus- ja maa-parandustöid, paigaldada täiendavaid kommunikatsioone, teha ehitustöid, püstitada ajutisi ehitisi, rajada parkimisplatse, ladustada ja teisaldada materjale, organiseerida ülesõite, paigaldada kinnisasja omaniku või valdaja ehitust läbivates kaugküttevõrgu tehnilistes koridorides täiendavaid kommunikatsioone ja teha ümberehitusi.

Kanaliseerimis-, vee-, side- ja gaasitrasside ning elektrikaablite ja teiste kommunikatsioonide rajamisel kaugküttevõrgu kaitsevööndisse on vähimad kaugused kaugküttevõrgu välispinnast kommunikatsiooni välispinnani:

- ristumisel 0,2 m;
- paralleelsel kulgemisel 1 m.

Maapealsete vedelkütusetorustike kaitsevöönd on maa-ala ja õhuruum, mis asub torustiku välisseina äärmistest punktidest 5 m kaugusel paiknevate mõtteliste vertikaaltasandite vahel.

4.1.11 Kanalisatsiooniehitiste veekaitseõuded ja pumplate kujad

Alus: *Veeseadus* (RT I 1994, 40, 655; 1996, 13, 241, 240; 1998, 2, 47; 61, 987; 1999, 10, 155; 54, 583; 95, 843; 2001, 7, 19; 42, 234; 50, 283; 94, 577; 2002, 1, 1; 61, 375; 63, 387; 2003, 13, 64; 26, 156; 51, 352; 2004, 28, 190; 38, 258);
Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus (RT I 1999, 25, 363; 2000, 39, 238; 102, 670; 2001, 102, 668; 2002, 41, 251; 61, 375; 63, 387; 2003, 13, 64);
 Vabariigi Valitsuse 16.05.2001. a, määrus nr 171, *Kanaliseerimis- ja pumplatsete veekaitseõuded* (RT I 2001, 47, 261);

Keskkonnaministri 16.10.2003. a määrus nr 75, *Nõuete kehtestamine ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete kohta* (RTL 2003, 110, 1736);

Tõrva Linnavolikogu 09.03.2001. a määrus nr 6, *Tõrva linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirja kinnitamine* (KO 2001, 34, 645).

Kanalisatsioon on ehitiste või seadmete süsteem heitvee ja reovee kogumiseks või suublasse juhtimiseks.

Reovee kogumisalaks nimetatakse ala, kus on piisavalt elanikke ja majandustegevust reovee kogumiseks kanalisatsiooni kaudu reoveepuhastisse või heitvee juhtimiseks suublasse.

Määrusega *Kanalisatsiooniehitiste veekaitsenõuded* kehtestatakse reovee kogumiseks, puhastamiseks või suublasse juhtimiseks rajatud kanalisatsioonitorustiku, reoveepuhasti (välja arvatud kohtpuhasti ehk reovee eelpuhasti), pumpla või muu reovee kogumise, puhastamise ja heitvee suublasse juhtimisega seotud hoone või rajatise veekaitsenõuded.

Reoveepuhastid jagunevad:

- suurteks reoveepuhastiteks ehk suurpuhastiteks, mille jõudlus on üle 2000 inimekvivalendi (edaspidi *ie*);
- väikesteks reoveepuhastiteks ehk väikepuhastiteks, mille jõudlus on kuni 2000 ie;
- omapuhastiteks üksikmajapidamise reovee puhastamiseks.

Inimekvivalendiks loetakse ühe inimese põhjustatud keskmise ööpäevase tingliku veereostuskoormuse ühikut. Biokeemilise hapnikutarbe (BHT₇) kaudu väljendatud inimekvivalendi väärtus on 60 g hapnikku ööpäevas.

Kuja *Kanalisatsiooniehitiste veekaitsenõuete* määruse tähenduses on kanalisatsiooniehitise, torustik välja arvatud, lubatud kõige väiksem kaugus tsiviilhoonest või joogivee salvkaevust. Kuja ulatus sõltub suublaks olevast pinnasest ja selle omadustest, reoveepuhasti jõudlusest, reovee puhastamise viisist ja reoveepumplasse juhitava reovee vooluhulgast.

Tabel 5. Väike- ja suurpuhastite nõutavad kujad sõltuvalt reovee puhastamise viisist ja reoveepuhasti jõudlusest

Reovee puhastamisviis	Kuja (meetrites)			
	Väikepuhasti jõudlus (ie)	Suurpuhasti jõudlus (ie)		
	kuni 2000 ie	2000 – 10 000 ie	10 000 – 100 000 ie	üle 100 000 ie
Reoveesettetahendus- ja kompostimisväljakutega mehaaniline või bioloogiline reoveepuhasti või eraldi paiknevad reovee-	100	150	200	300

settetahendus- ja kompos- timisväljakud				
Mehaaniline või bioloogiline reoveepuhasti, kus reoveesetet käideldakse kinnises hoones	50	100	150	200
Biotiik, tehismärgala, avaveeline taimestikpuhasti	100	200	500	800

Ühiskanalisatsiooni reoveepumpla kuja ulatus sõltub reoveepumplasse juhitava reovee vooluhulgast. Kui vooluhulk on kuni 10 m³/d, peab kuja olema 10 meetrit; kui vooluhulk on üle 10 m³/d, peab kuja olema 20 meetrit.

Purgimissõlme kuja peab olema 30 meetrit.

Ühiskanalisatsiooni on keelatud juhtida heitvett, mis sisaldab:

- põlemis- ja plahvatusohtlikke aineid;
- torustikele kleepuvaid või ummistusi tekitavaid aineid;
- inimestele ja keskkonnale ohtlikke mürkaineid;
- radioaktiivseid aineid;
- keskkonnaohtlikku bakterioloogilist reostust;
- biopuhastusele toksiliselt mõjuvaid aineid;
- bioloogiliselt raskesti lagundatavaid keskkonnaohtlikke aineid.

4.1.12 Puurkaevude sanitaarkaitsevöönd

Alus: *Veeseadus* (RT I 1994, 40, 655; 1996, 13, 241, 240; 1998, 2, 47; 61, 987; 1999, 10, 155; 54, 583; 95, 843; 2001, 7, 19; 42, 234; 50, 283; 94, 577; 2002, 1, 1; 61, 375; 63, 387; 2003, 13, 64; 26, 156; 51, 352; 2004, 28, 190; 38, 258);
Keskkonnaministri 16.12.1996. a määrus nr 61, *Veehaarde sanitaarkaitseala moodustamise ja projekteerimise kord* (RTL 1997, 3, 8);
Keskkonnaministri 07.04.1998. a määrus nr 30, *Tõrva veehaardel kesk-alamdevoni veekihist põhjaveevaru kinnitamine* (RTL 1998, 167/168, 632).

Põhjaveehaardele moodustatakse sanitaarkaitseala, üldjuhul 50 m raadiuses ümber puurkaevu või 50 m kaugusele mõlemale poole kaevusid ühendavast sirgjoonest ja 50 m raadiuses ümber puurkaevude rea otsmiste puurkaevude.

Juhul kui veehaarde projektikohane tootlikkus on suurem kui 500 m³/d ja hüdrogeoloogilised tingimused on keerulised või põhjavesi on nõrgalt kaitstud, võib asukohajärgne riiklik keskkonnateenistus nõuda põhjaveehaarde sanitaarkaitseala piiride määramist hüdrogeoloogiliste arvutuste tulemusel. Juhul kui arvutustega saadakse 200 meetrist suurem sanitaarkaitseala ulatus, võidakse piirid ja neis nõutavad majandustegevuse kitsen-

dused kehtestada ala planeeringuga seaduses ettenähtud korras või veehaarde omaniku ja huvitatud isikute omavaheliste lepingutega.

Sanitaarkaitseala ei moodustata, kui kasutatav põhjavesi ei sobi omadustelt olmeveeks või kui vett võetakse põhjaveekihi alla 10 m³ ööpäevas ühe kinnisasja vajaduseks.

Põhjaveehaarde sanitaarkaitsealal on keelatud majandustegevus, välja arvatud veehaarderajatiste teenindamine, metsa hooldamine, heintaimede niitmine ja veeseire. Veehaarde omanik või valdaja võib keelata veehaarderajatise teenindamisega mitteseotud isikute viibimise veehaarderajatise seadmetel.

4.1.13 Jäätmekäitlus

Alus: *Jäätmeseadus* (RT I 2004, 30, 208);
Tõrva Linnavolikogu 23.04.2002. a määrus nr 9, *Tõrva Linna jäätmehoolduseeskirja kehtestamine* (KO 2002, 50, 1114).

Jäätmed on ühte kuuteistkümnest jäätmekategooriatest kuuluv vallasasi või kinnistatud laev, mille valdaja on ära visanud, kavatseb seda teha või on kohustatud seda tegema. Tavajäätmed on kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka. Ohtlikud jäätmed on need, mis vähemalt ühe kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale. Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid.

Jäätmekäitlus on jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine. Jäätmete kogumine on jäätmete kokkukorjamine, sortimine ja segukoostamine nende edasise veo või tekkekohas taaskasutamise või kõrvaldamise eesmärgil.

Keskkonnanahäiring on arvulise normiga reguleerimata negatiivne keskkonnamõju või negatiivne keskkonnamõju, mis ei ületa arvulist normi, nagu jäätmetest põhjustatud hais, tolm või müra; lindude, näriliste või putukate kogunemine; aerosoolide sisaldus õhus või jäätmete tuulega laialikandumine.

Jäätmehoolduses tuleb vältida keskkonnanahäiringuid või kui see ei ole võimalik, siis vähendada neid, kui sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi.

Kõik Tõrva linna haldusterritooriumil tegutsevad juriidilised ja füüsilised isikud peavad rakendama kõiki sobivaid võimalusi, et vältida jäätmete teket ja vähendada nende hulka ning kandma hoolt, et jäätmed ei põhjustaks ülemäärast ohtu tervisele ega keskkonnale.

Jäätmetekitaja ja kinnistu valdaja kohustused on:

- koguda oma kinnistul tekkinud jäätmed ning teavitada kinnistul asuvaid elanikke ja seal töötavaid isikuid jäätmete sorteerimise ja kogumise korraldusest;
- omada piisavas koguses ja suuruses jäätmemahuteid või kasutada jäätmehooldelepingu alusel ühismahuteid;
- korraldada jäätmete üleandmist jäätmeluba omavale või jäätme-registris registreeritud jäätmekäitlejale või taaskasutada või kõrvaldada jäätmed vastavalt kehtivatele nõuetele. Kui jäätmetekitaja ja kinnistu valdaja on eri isikud, reguleeritakse nende vaheline kohustuste jaotus üüri-, rendi- või jäätmehooldelepinguga;
- võimaluse korral vähendada jäätmete mahtu enne kogumisvahendisse asetamist kokkupressimise teel.

Olmejäätmevaldaja on kohustatud liituma korraldatud olmejäätmeveoga, sõlmides sellekohase lepingu jäätmeveoettevõtjaga või linnavalitsuse poolt seadusega ettenähtud korras valitud veoettevõtjaga.

4.1.14 Välisõhu saastekaitse

Alus: *Välisõhu kaitse seadus* (RT I 1998, 41/42, 624; 1999, 10, 155; 95, 843; 2001, 50, 283; 2002, 61, 375; 63, 387; 2003, 88, 594); Sotsiaalministri 18.09.2000. a, määrus nr 59, *Paikse saasteallika sanitaarkaitseala eritingimused* (RTL 2000, 103, 1617).

Saasteallikas on saasteaineid välisõhku suunav või eraldav objekt. Saasteallikad jagunevad paikseteks ja liikuvateks saasteallikateks. Paikne saasteallikas on püsiva asukohaga saasteallikas. Liikuv saasteallikas on mootorsõiduk või liikurmasin, mis kasutab gaasilist, vedelat või tahket kütust.

Paikse saasteallika valdajale annab saasteloa saasteallika asukohajärgne keskkonnateenistus, kui saasteainete väljumiskõrgus on kuni 100 meetrit maapinnast ning Keskkonnaministeerium, kui saasteainete väljumiskõrgus vähemalt ühest saasteallika valdaja valduses olevast saasteallikast on üle 100 meetri maapinnast.

Välisõhu saastamise all mõistetakse saasteallikast tingitud saasteainete sisaldust välisõhus, mis tulenevad mitteioniseerivast kiirgusest, müra- ja vibratsioonist, infra- ja ultrahelist. Paikse saasteallika valdaja peab kavandama meetmeid välisõhku eralduvate saasteainete koguste piiramiseks, et vähendada saastetaset ebasoodsate ilmastikutingimuste puhul.

Paikse saasteallika valdaja kohustused välisõhu kvaliteedi jälgimiseks saasteallika mõjupiirkonnas ja nende andmete esitamise kord välisõhu kvaliteedi riiklikku seiret korraldavale isikule määratakse saasteloaaga.

Kui saasteallika valdajal on tehnilistel või majanduslikel põhjustel võimatu vältida saastetaseme piirväärtuse ületamist väljaspool oma territooriumi, võib ta taotleda sanitaarkaitseala moodustamist saasteallika ümber. Sanitaarkaitseala on maa-ala saasteallika ümber, mille piires kehtivad

eritingimused ning mille kohal olevas õhus võib saastetaseme piirväärtust ületada.

Sanitaarkaitseala piirid määrab omavalitsus kokkuleppel saasteallikaga piirnevate maavaldajatega. Sanitaarkaitsealale ei projekteerita ega rajata elamuid, puhke-, spordi-, laste-, õppe-, tervishoiu- ja hoolekandeehitisi. Sanitaarkaitseala ei kasutata puhkealana, seal ei korraldata spordiüritusi ega muid inimeste massilise kogunemisega seotud üritusi või tegevust.

4.1.15 Tuleohutusnõuded

Alus: Siseministri 8.09.2000. a, määrus nr 55, *Tuleohutuse üldnõuded* (RTL 2000, 99, 1559);
Ehitiste tuleohutus. Osa 1. Üldeeskiri, EPN 10.1 (ET-1 0109-0235);
Ehitiste tuleohutus. Osa 1. Üldeeskiri Abimaterjal EPN 10.1 kasutajale EPN 10.1/AM –1 (ET-2 0109-0306).

Vastutus tuleohutusnõuete täitmise eest krundil lasub selle omanikul ja valdajal. Territooriumi sõidutee, juurdepääs ehitisele ja ladustatud materjalile ning tuletõrje-veevõtukohale hoitakse vaba ning aastaringiselt kasutamiskõlblikus seisukorras. Objekti territoorium tuleb hoida alaliselt puhas põlevmaterjali jäätmetest. Territooriumi puhastamise sageduse kehtestab objekti valdaja. Jäätmete hoiukoht peab paiknema põlevmaterjalist või süttiva pinnakihi ehitisest või mis tahes tulepüsivusega ehitise välisseinast olevast ukse-, akna- või muust avast vähemalt 2 meetri kaugusel.

Tee või läbisõidukoha sulgemisel remondiks või muuks otstarbeks, kui see takistab tuletõrje- ja päästetehnika läbisõitu, rajatakse viivitamatult muu läbipääs suletavasse lõiku või seatakse üles ümbersõiduvõimalust näitav viit. Linna või muu tiheasustusega kohas tänava läbisõiduks sulgemisel rohkem kui üheks ööpäevaks informeerib tänava sulgemisloa saanud isik sellest viivitamatult häirekeskust.

Territooriumil ei tohi:

- ladustada ehitiste vahelisse tuleohutuskuja alasse mis tahes põlevmaterjali, põlevpakendis seadet või -taarat ning parkida mootorsõidukit või muud tehnikat;
- rajada ehitist ilma kehtestatud korras heakskiidetud ehitusprojektita;
- sõita sädemepüüdjaga mootorsõidukiga põlevvedeliku või -gaasi või muu kergestisüttiva materjali kasutamise- ja hoiukohta või -ruumi;
- teostada tule- ja plahvatusohtlikku protsessi väljaspool selleks otstarbeks seadistatud kohta;
- remontida põlevvedeliku või -gaasiga täidetud torustikku või seadet;
- ladustada põlevmaterjali vahetult isoleerimata juhtmetega elektriõhuliini alla või lähemale kui 2 m objekti territooriumi välispiirist;
- valada põlevvedelikku ja oksüdeerijat maha või kanalisatsioonivõrku;
- tankida mootorsõidukit vahetult selle hoiukohas;

- põletada kulu, välja arvatud Keskkonnaministri 15.06.1998. a määruses nr 46 *Metsa ja muu taimestikuga kaetud alade tuleohutusnõuete kinnitamine* (RTL 1998, 216/217, 854) kehtestatud juhtudel ja korras.

Tulekahju tekkimisel tuleb tagada inimeste ohutus ja nende kiire evakueerimine või päästmine ohustatud alast.

Tule leviku takistamiseks põlevalt hoonelt teistele hoonetele eraldatakse hooned üksteisest tuleohutuskujadega.

Tabel 6. Ehitistevahelised minimaalsed tuleohutuskujad.

Ehitise tulepüsivusklass	TP1	TP 2 ja TP3
TP1	6 m	8 m
TP2 ja TP3	8 m	10 m

Märkused: Kui hoone loetakse kuuluvaks kolmandasse tuleohutusklassi (vt EPN 10.2), tuleb tuleohutuskuja sellest hoonest suurendada 50% võrra; Tulemüüri olemasolul tuleohutuskuja ei normeerita.

Tulepüsivusklassi TP1 kuuluv ehitis tuleb püstitada kinnistu piirist vähemalt 3 m ja klassidesse TP2 või TP3 kuuluv ehitis vähemalt 5 m kaugusele.

4.1.16 Müranormid

Alus: Sotsiaalministri 04.03.2002. a, määrus nr 42, Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid (RTL 2002, 38, 511); Vabariigi Valitsuse 26.01.1999. a, määrus nr 38, *Eluruumidele esitatavad nõuded* (RT I 1999, 9, 138; 2000, 66, 427; 2001, 67, 403; 97, 613; 2002, 66, 402).

Müra normtasemete kehtestamisel lähtutakse:

- päevasest (7.00–23.00) ja öisest (23.00–7.00) ajavahemikust;
- müraallikast: auto-, raudtee- ja lennuliiklus, veesõidukite liiklus, tööstus-, teenindus- ja kaubandusettevõtted, spordiväljakud ja meelelahutuspaigad, ehitustööd, elamute ja üldkasutusega hoonete tehno-seadmed, naabrite müra (olmemüra);
- müra iseloomust: püsiva või muutuva tasemega müra;
- välismüra normimisel: hoonestatud või hoonestamata ala kategooriast.

Hoonestatud või hoonestamata alad jaotatakse üldplaneeringu alusel:

- I kategooria - looduslikud puhkealad ja rahvuspargid, puhke- ja tervishoiuasutuste puhkealad;
- II kategooria - laste- ja õppeasutused, tervishoiu- ja hoolekandetasutused, elamualad, puhkealad ja pargid linnades ning asulates;
- III kategooria - segaala (elamud ja ühiskasutusega hooned, kaubandus-, teenindus- ja tootmisettevõtted);
- IV kategooria - tööstusala.

Välismüra ja ruumides lubatud müra osas tuleb lähtuda Sotsiaalministri 04.03.2002. a määrusest nr 42, *Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid* toodud arvulistest suurustest. Siinkohal on määrusest välja toodud ainult taotlustaseme arvsuurused uutel planeeritavatel aladel.

Tabel 7. Liiklusmüra (auto-, raudtee- ja lennuliiklus, veesõidukite liiklus) ekvivalenttase $L_{pA,eq,T}$, dB

	Päeval	Öösel
I kategooria	50	40
II kategooria	55	45
III kategooria	60	50
IV kategooria	65	55

Tabel 8. Tööstusettevõtete müra ekvivalenttase $L_{pA,eq,T}$, dB.

	Päeval	Öösel
I kategooria	45	35
II kategooria	50	40
III kategooria	55	45
IV kategooria	65	55

Kaubandus- ja teenindusettevõtete, spordiväljakute ja meelelahutuspaikade tegevusest põhjustatud müra taotlustase on samane tööstusmüra taotlustaseme arvsuurusega uutel planeeritavatel aladel.

Projekteerimistingimuste määramisel tuleb lähtuda Sotsiaalministri 04.03.2002. a määruses nr 42, *Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid* toodud arvulistest suurustest.

4.2 Maa-alade üldised kasutamise- ja ehitustingimused

Olemasolevate hoonete rekonstrueerimisel ja uute projekteerimisel tuleb lähtuda konkreetse piirkonna ehitustraditsioonist. Koos hoonestuse rajamisega tuleb krundid ka heakorrastada ja haljastada.

Uute tööstus- ja tootmishoonete projekteerimisel tuleb anda hinnang keskkonna olukorra muutumisele lähtuvalt kavandatava tööstuse ja seda teenindava transpordi jms eripärast. Detailplaneeringutes tuleb vastavalt *planeerimisseadusele* määrata ehitised, mille rajamisel keskkonnamõju hindamine on kohustuslik. Olemasolevate tööstus- ja tootmishoonete rekonstrueerimine on lubatud projekti alusel ilma detailplaneeringuta.

Planeeringus toodud rohealadele ei ole lubatud arendada ehitustegevust v.a tehniliste kommunikatsioonide või haljasalade sihipärase kasutamisega seonduvad ehitisi. Rohealade väikevormide paiknemine ja tüübid tuleb lahendada kas detailplaneeringutes või eraldi haljastuse projektiga.

4.2.1 Üldplaneeringu kaardi juhtfunktsioonid

Erinevate värvidega tähistatud pindade ja neid täpsustavate tähistega kajastatakse planeeringu kaardil maa-alade üldiseid maakasutustingimusi ehk juhtfunktsioone. Need on territooriumi valdavate kasutamise sihtotstarvete üldistused, mis määravad ära edaspidise maakasutuse põhisuunad. Maakasutuse juhtfunktsioon võib koosneda ka teistest antud piirkonda sobivatest maakasutuse funktsioonidest kuni 50% ulatuses maa-ala pindalast

Üldplaneeringu ellurakendamisel võib olemasolevaid krunte ja kinnistuid kasutada edasi nende senise kasutusfunktsiooni järgi. Planeeritud juhtfunktsiooni ja ehitustingimusi tuleb järgida juhul, kui krundi või kinnistu seniseid ehitustingimusi (k.a sihtotstarvet) soovitakse muuta. Ehitise kasutusloa ja krundi sihtotstarbe muutmine toimub seadusega ettenähtud korras.

Keskuse maa on linna keskus, kus hoone elamu-, kaubandus-, sotsiaal- ja teenindusfunktsioonid on põimunud. Sellel alal ei ole erinevate funktsioonide eristamine otstarbekas ja ei oma üldplaneeringu seisukohalt linnaehituslikku tähtsust. Erinevad funktsioonid eksisteerivad koos, tihti iseloomustab kesklinna hoonestust erinevate funktsioonide paiknemine erinevatel korrustel. Kesklinna mitmfunktsioonilisele alale ei ole ette nähtud tootmis- ja tööstushoonete rajamist.

Üldkasutatava hoone maale võib rajada avalikku funktsiooni täitvaid hooneid: valitsus- ja ametiasutusi, teadus-, haridus- ja meediaasutusi, spordi- ja kultuuriasutusi ning vaba aja veetmisega seotud asutusi. Planeeringus ei eristata üldkasutatavate hoonete maid kuuluvuse järgi omavalitsuse, riigi või eraomandisse.

Äri- ja büroohoonete maale võib rajada äritegevusega seotud hooneid ja rajatisi, mis eelkõige on kaubanduse, teeninduse, tootlustuse, majutuse, meelelahutuse, büroo ja muu sellise jaoks. Samas võivad hoonete ülemised korrused või muud osad hoonest olla ka elamufunktsiooni täitvad.

Pere ja ridaelamu maa on väikeelamute rajamiseks. Need on tervikkrundil paiknevad valdavalt ühele perele kuuluvad elamud.

Korterelamu maa on korterelamute rajamiseks. Planeeringus ei eristata elamumaid kuuluvuse järgi omavalitsuse, riigi või eraomandisse, seega võib elamumaale ehitada ka sotsiaalelamuid vms.

Tootmismaa all on mõeldud nii tootmisettevõtetele kuuluvat maad kui ka laohoonete ja avamaal ladustamiseks mõeldud ala. Tõrva linnale iseloomulikult ei või linnas toimuda rasketööstust. Eelistatud on logistiline ja tehnoloogiline tootmine.

Keskkonnaohutu tootmisettevõtte maa on mõeldud selliseks tegevuseks, mis mitte mingil moel ei koorma reostusega keskkonda. Keskkonna-

reostuse all on mõeldud ka müra. Näiteks on need tehnilise infrastruktuuri, väikesemahulise autotranspordi, õmblustöödega jne sarnaste väikesemahuliste tootmisettevõtlusega seotud maad.

Haljasala maana käsitletakse käesolevas töös avalikus kasutuses olevaid parke, aedu, skvääre, bulvareid, puiesteid jt, mis nõuavad enam hooldamist (hooldusklass I-III) ning kuhu on soovitatav rajada korralik teedevõrk ning paigaldada valgusteid ja väikevorme (spordi- ja lastemänguväljaku inventari, pinke, prügikaste jne).

Puhkemaana käsitletakse avalikult kasutatavaid metsi, parkmetsi ja metsparke, mis on ette nähtud säilitada loodusilmelistena ja kus hooldustööd tuleks teostada minimaalselt (hooldusklass IV), kuid kuhu võib ehitada teenindavaid rajatise, et võimaldada vabas õhus puhketegevusi (vt ka 3.1.1.1).

Kaitsehaljastuse maa on objekti kaitseks või eraldamiseks rajatud haljastuse maa. Kaitsefunktsiooni täitmiseks peavad haljastuses olema esindatud eriilmelised haljastuselemendid - kõrghaljastus kombineeritud põõsastega, okaspuud lehtpuudega -, et objektist lähtuvat või objekti ohustavat mõjutust võimalikult piirata.

Puhkerajatiste maale on lubatud rajada telkimisplatse. Maa on mõeldud ettevalmistatud puhkuseks – peaks olema võimalus kasutada tualetti, pesuruumi ja einestada. Püsikindlat hoonestust ei ehitata, pigem kasutatakse hooajalisi rajatise ja teisaldatavaid moodulsüsteeme.

4.2.2 Elamuehituse üldpõhimõtted

Kogu Tõrva linna kohta kehtivad järgmised üldised põhimõtted:

- Hoonete paigutusviisil tuleb lähtuda antud elamukvartalis välja kujunenud struktuurist;
- Hoonestusega on keelatud sulgeda olemasolevaid avalikult kasutatavaid juurdepääsuteid puhkealadele;
- Vältida tuleb suuremaid pinnavormide muutmisi juurdepääsu teede rajamisel või hoonete paigutamisel nõlvadele;
- Elamukruntide rajamisel metsasele alale tuleb krundil olevast metsaala pindalast säilitada vähemalt 60%.
- Väike-elamute puhul tuleb eelistada madalat hoonestust (1-2 korruselised);
- Koos kvartalisisestest tänavatega ehitada välja jalgratta- ja jalkäijate liikumissuundi arvestavad kergliiklusteed, mis oleksid kasutatavad ka puuetega inimestele.

Korterelamuid tuleb vastavalt võimalustele ja arvestades korteriühistutega muuta kvaliteetsemaks ja turvalisemaks, sidudes hoone kvaliteedi selle ümbruse omaga. Olemasolevate korterelamute renoveerimiseks tuleb leida vahendid ja panna paika reeglid, kuidas korterelamuid renoveeritakse.

Käesoleva üldplaneeringuga määratakse soovituslikuks elamukrundi suuruseks Tõrva linnas 1200 kuni 2200 m². Minimaalne lubatud elamukrundi pindala kehtestatakse käesoleva üldplaneeringuga ja selleks on 1000 m². Elamukruntide väiksemaks jagamisest võib kohalik omavalitsus keelduda. Väikemaid kui 1000 m² krunte võib moodustada olemasolevate elamukruntide vahele jäävatele maadele.

4.2.3 Olemasolevate elamute rekonstrueerimine ja juurdeehituste tegemine

Tõrva linnale tervikuna on iseloomulik ühe- kuni kahekorruseline puithoonestus. Sellise arhitektuurilise ilmega olemasolevad hooned tuleb säilitada ja renoveerida algilmele võimalikult lähedastena.

Hoonete rekonstrueerimisel ja restaureerimisel tuleb lähtuda alalhoidlikkuse põhimõttest. Olemasolevate elamute ümberehitamisel ja rekonstrueerimisel tuleb maksimaalselt säilitada hoonete esialgset välisilmet ja tervikkust. Olemasolevate ajalooliste hoonete rekonstrueerimisel tuleb järgida algseid kujundusprintsippe. Hoone autentsuse huvides on otsustarbekas säilitada nii materjal kui ka detailide kuju. Säilitada või taastada tuleb maju kujundavad iseloomulikud detailid – akende kuju, asend fassaadil, ruudujaotus ja piirdelauad, uste, varikatuse ja katusekarniisi kujundus, seinte viimistlusmaterjal ja katuse kuju. Kui võimalik, tasub säilitada ka kõik originaaldetailid – ukse- ja aknahinged, käepidemed, fassaadiornamentika. Restaureeritud originaal on kindlasti väärtuslikum kaasaegsest, kuigi vana restaureerimine võib olla mõneti mahukas, aeganõudev ja mitte väga odav töö.

Puitmajade rekonstrueerimisel tuleb kasutada naturaalseid ehitusmaterjale. Vältida tuleb metall- ja plastuste paigaldamist, plastakende paigutamist ning tehismaterjalide kasutamist välisviimistluses (plastvoodrid, kivi imitatsiooniga plekkkatused jms).

Hoonete värvimisel tuleks eelistada elamukvartalile iseloomulikke või linnapildiga harmoneeruvaid värvitoone .

Elamute juurdeehitised tuleks rajada nii, et säiliks olemasoleva hoone maht ja arhitektuur. Majade ümberehitused ja fassaadide muudatused tuleb kooskõlastada linnavalitsusega.

Samuti tuleb leida võimalused kaitsta tühjalt seisvaid hooneid lagunemise eest. Parandada tuleb linna üldist ilmet: lammutada ajutiselt ja juhuslikult ehitatud kõrvalhooned, parandada piirdeid, korrastada aedu jne (vt ka 3.3.1).

4.2.4 Uute eluhoonete ehitamine

Tõrva linna ehitatavate elamute projekteerimine toimub detailplaneeringu alusel koostatud, kooskõlastatud ja heaks kiidetud projektile. Projektis

tuleb määrata lisaks hoonete ehitusnõuetele ka krundi heakorrastamise põhimõtted.

Uue tervikliku kvartali arendamisel on soovitatav määrata ala üldilme eest vastutav arhitekt, kes peab tagama rajatavate hoonete omavahelise sobivuse. Kvartali tänavaäärsed ehitusjooned tuleks eelnevalt kindlaks määrata detailplaneeringuga.

Uute hoonete ehitamisel tuleb järgida väljakujunenud planeerimisviisi ja hoonestuslaadi. Uued ehitised peaksid olema nii põhiplaanis kui mahus lähedalasuvate sarnaste gabariitide ja katusekuju- ja kalletega. Samas võib kasutada ka traditsioonilisi materjale moodsate ehitustehniliste lahendustega. Vältida tuleb abihoonete juhuslikku ja plaanipärast ehitust. Abihooned ja nende välisviimistlus peaksid sobima elamutega.

Uute hoonete ehitamisel tuleks eelistada naturaalseid materjale (puit, kivi, betoon, plekk ja metall). Tuleks vältida naturaalseid materjale imiteerivaid materjale (puidu või kivi imitatsiooniga plastvoodrid, puiduimitatsiooniga plastaknad, kiviimitatsiooniga plekkkatust jms).

Elamute projekteerimisel juba hoonestatud alale on soovitatav ühes piirkonnas või elamukvartalis kasutada piiratud arvu katusekaldeid. Vältida tuleb sama maja või kõrvuti rajatavate majade puhul väga väikesi katusekalde erinevusi (näiteks 40° ja 45° või veelgi väiksemad vahed), sest see jätab läbimõtlemata ja korrapärase üldilme.

Kataloogimajadele ja tüüpprojektidele tuleb eelistada individuaalprojekti alusel rajatavaid hooned. Hoonete projekteerimisel on tähtsaimaks teguriks tänava ehitiste mastaabist kinni pidamine. Uued hooned peaksid olema põhiplaanilt ja mahult lähedalasuvatega samade gabariitide ja katuse kujuga. Ajalooliste hoonete imiteerimisele võiks eelistada uute ja modernsete hoonete rajamist.

Väikeelamute piirdeaedade rajamisel tuleb kinni pidada välja kujunenud traditsioonidest. Käesoleva üldplaneeringuga on keelatud Tõrva linnas üle 1,1 m kõrguste kiviaedade rajamine ning läbipaistmatute plankpiirete rajamine.

4.2.5 Äri- ja tootmishoonete projekteerimise põhimõtted

Planeeringuga reserveeritud maad äritegevuse intensiivistamiseks ja tootmistevõime elavdamiseks. Kõigi nende maade kasutusele võtmine peab toimuma läbi detailplaneeringute.

Detailplaneeringutes tuleb lahendada lisaks seadusega määratule:

- juurdepääsu teede lahendamine nii planeeringu ala sees kui ka väljaspool seda,
- anda hinnang keskkonna olukorra muutumisele tulenedes kavandatava ettevõtluse eripärast.

Uute hoonete ehitamisel tuleks eelistada naturaalseid materjale (puit, kivi, betoon, plekk ja metall). Tuleks vältida naturaalseid materjale imiteerivaid materjale (puidu või kivi imitatsiooniga plastvoodrid, puiduimitatsiooniga plastaknad, kiviimitatsiooniga plekkkatust jms).

4.3 Võimalused üldplaneeringu elluviimiseks

4.3.1 Detailplaneeringute koostamise tingimused

Tõrva linna territooriumil on detailplaneeringute koostamine kohustuslik. See tähendab, et uute hoonete ehitamine, olemasolevatele hoonetele juurdeehitiste tegemine ja maa-alade jaotamine kruntideks on lubatud ainult kohaliku omavalitsuse kehtestatud detailplaneeringu alusel (v.a *planeerimisseaduses* toodud erandjuhud).

Detailplaneeringute koostamisel tuleb arvestada miljööväärtslike hoonestusalade kohta toodud tingimusi peatükis 3.3.

4.3.2 Olemasolevad planeeringud ja uute koostamine

Kehtestatud detailplaneeringud on toodud lisas 2.

Uute teema- ja/või detailplaneeringute koostamise vajadus Tõrva linnas on järgmine:

- Linna keskuse detailplaneering, kuna lahendamist vajavad liiklus ja parkimine keskuses; Alternatiiv on lahendada kogu linna liiklusskeem eraldi liikluse teemaplaneeringuga;
- Reoveepuhasti täpse asukoha määramiseks on vaja koostada detailplaneering ja/või asukohavaliku projekt koos keskkonnamõjude hindamisega;
- Uute elamualade väljaehitamisel tuleks koostada detailplaneeringud suuremate kvartalite kaupa;
- Kultuurimaja rajamiseks;
- Tõrva Veskijärvele vabaõhulava rajamiseks;

Detailplaneeringute koostamine sõltub elu poolt dikteeritud vajadustest ja investeerijate ning ehitada soovijate olemasolust.

4.3.3 Arhitektuurikonkursside koostamise nõuded

Tõrva linnas on mitmeid linnaehituslikult olulisi piirkondi, kus parema hoonestamistulemuse saamiseks on vajalik lahendada linnaruum arhitektuurikonkursside kaudu.

Arhitektuurikonkursid tuleb läbi viia:

- Kõrgema kui kolmekorruselise hoone ehitamisel keskusesse;
- Vabaõhulava ehitamisel Tõrva Veskijärvele vette;
- Uue kultuurimaja ehitamisel;
- Viljandi maantee äripiirkonda ärihoone või kiriku ehitamisel.

Arhitektuurikonkursi läbiviimise tingimustes tuleb ette anda nõuded olemasoleva linnamiljöö säilitamiseks.

5 RUUMILISE ARENGU MÕJUDE HINDAMINE

5.1 Mõjude hindamise alused

Planeerimisseaduse järgi on üldplaneeringu üheks eesmärgiks seatud kavandatava ruumilise arenguga kaasneda võivate majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude ning looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine ning selle alusel säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimuste seadmine. Sellest lähtuvalt analüüsitakse üldplaneeringu elluviimisest tuleneda võivaid otseseid ja kaudseid keskkonnamuudatusi ning pakutakse planeeringu koosseisus vajadusel välja leevendavaid meetmeid.

5.1.1 Elamumaade planeerimine

Elamumaade planeerimisel on rakendatud meetmeid negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimiseks. Elamumaad on reserveeritud valdavalt väärtusliku kõrghaljastuseta aladele. Toodud on tingimused miljööväärtuslikele aladele ehitamiseks (vt 3.3).

5.1.2 Kaubandus-, teenindus- ja büroohoonete planeerimine

Kaubandus-, teenindus- ja büroohoonete maa planeerimisel on negatiivse keskkonnamõju riski allikaks suurenev autoliiklus. Valdavalt paiknevad olemasolevad äripiirkonnad linna keskses. Uus äripiirkond on seevastu reserveeritud linna keskusest eemale olemasoleva ettevõtluspiirkonna laiendusena Viljandi tänava äärde. Eesmärgiks on ära kasutada transiitliikluse potentsiaali linnast mööduval maanteel.

Ärimaa planeerimiseks on käesolevas planeeringulahenduses reserveeritud piirkond kõige soodsam ja samas kõige vähem negatiivseid keskkonnamõjusid põhjustav.

5.1.3 Ettevõtlusmaade planeerimine

Tootmisalade planeerimine jätkab Tõrvas väljakujunenud linnaruumi kasutamise traditsiooni - uusi tootmismaid on reserveeritud olemasolevate tööstushoonete vahele ja laiendusena linna äärealadele Riiskasse ja Tartu tänava äärde. Ala arendamisel terviklikuks tootmiskaas tuleb arvestada võimaliku piirkondliku reostusega (eeskätt pinnasereostus) olemasolevatest ja varem kasutusel olnud objektidest (tootmishooned, laoplatid). Vajadusel tuleb korraldada reostusuuring ning selle tulemuste alusel korraldada reostuse likvideerimine.

Tootmine paikneb kompaktsel aladel, valitsevate tuulte suhtes soodsalt ja jääb kaugemale linna keskusest.

Tootmise koondamine kompaktsesse piirkonda võimaldab minimeerida teede ja trasside rajamisega ning hilisemal kasutamisel kaasnevaid negatiivseid keskkonnamõjusid (ehitus, remont, liiklus jm). Piisavalt

mitmekesiste tootmisettevõtete puhul on võimalik nende vaheline tihe tootmistehnoloogiline ning energia- ja materjalikasutuse alane koostöö, mis vähendab transpordiga, energiatootmisega ning jäätmetekkega kaasnevat negatiivset keskkonnamõjusid.

Positiivseteks aspektideks on kohati kasutamata endiste tootmisobjektide võimalik kasutuselevõtt, mis läbi territooriumid heakorrastatakse ning vähendatakse tõenäoliselt olemasolevat jääkreostust.

5.1.4 Liiklus

Planeeritavate lahendustega tagatakse optimaalsema liiklusskeemi kujunemine, mille tagajärjena võib eeldada lühemat distantsi igal konkreetsel teekonnal ning sõidu sujuvust, mille tagajärjel vähenevad liikluse negatiivsed mõjud.

Tõrva linna on planeeritud uusi jalakäijate teid. Kergliiklust soodustava tervikliku teedevõrgustiku loomine on väga olulise positiivse keskkonnamõjuga. Kergtransporditeede võrgustik on tõhus vahend auto-liikluse vähendamiseks linnakeskkonnas. Tõrva kui suhteliselt väikese linna puhul on suur osa inimeste igapäevastest liikumistrajektoridest piisavalt lühikesed, et eelistada kergtransporti autole.

Negatiivse aspektina võib tõdeda, et ette on näha planeeritava ala äärealade ja tootmispiirkonna liiklusintensiivsuse kasvu, mis omakorda suurendab liiklusega kaasnevat välisõhu reostust.

5.1.5 Roheliste alade ja puhkealade planeerimine

Käesoleva üldplaneeringuga on ette näha olemasolevate rohealade säilimine, nende heakorrastamine ja kergliiklusteedega sidumine. See on positiivse keskkonnamõjuga.

5.1.6 Kokkuvõte

Loodusele avalduvat negatiivset mõju üldplaneeringu ellurakendamisega ei kaasne. Väärtuslikke taimekooslusi uute alade kasutuselevõtmise ja ehitamise tagajärjel ei hävine, kõik rohealad on ette nähtud säilitada ja heakorrastada, mistõttu võib tasakaalustatult elluviidav planeering viia üldise keskkonnaseisundi paranemiseni.

Majandusele avalduv mõju on positiivne. Planeeringuga määratletakse tootmise ja teeninduse arenguks ette nähtud alad. Selgepiiriliste arengueelistuste väljatoomine ja infrastruktuuri tugevdamine suurendab linna atraktiivsust võimalikele uutele investoritele ning parandab logistilisi tingimusi. Toimub majandusliku arengu intensiivistumine ja kohaliku tööhõive suurenemine. Elamistingimuste paranemisega elukeskkonna kvaliteet tõuseb, mis suurendab teenuste pakkumist ja investeeringute tulekut linna. Samuti paraneb oluliselt senine maakasutus ja suureneb kinnisvara väärtus.

Sotsiaalsed mõjud on positiivsed, sest majanduse elavnemise, uute sotsiaalobjektide rajamise ja kogu elukeskkonna väärtustumisega pidurdub suurim demograafiline probleem - noorte lahkumine paremat elu otsima suurematesse linnadesse. Eri vanuserühmade (pensionärid, noorukid, väikelastega pered) mitmekesiseid välisruumivajadusi ja -kasutust arvestav planeering esindab kindlaid elukohaeelistusi ning parandab kõigi inimeste identifitseerumise võimalusi Tõrva kui elamissõbraliku väikelinna täisväärtuslike elanikena.

Eeldatavalt paraneb linnaelanike ja -valitsuse koostöö ning läbi suhtlemise tõhustub ühistegevuste korraldamine ning linna avaliku ruumi parema areng.

Kultuuriline mõju on samuti positiivne. Tagatud on haridus-, puhke-, spordi- ja sotsiaalobjektide säilimine avalikus kasutuses, mis võimaldab nende paindliku kasutamise linnaelanike parimates huvides ning aitab kaasa kehalise ja vaimse arengu tasakaalu saavutamisele ning isiksuste harmoonilisele kujunemisele. Inimeste enesehinnangu tõus soodustab omakorda linna kultuuripärandi ja muinsusväärtuste säilimist väljakujunenud looduslikus linnakeskkonnas.

Kokkuvõtteks võib seega öelda, et antud planeeringulahenduse elluviimisel võib kindlasti täheldada olukorra paranemist võrreldes olemasolevaga. Planeeringulahenduse koostamise käigus on hoolikalt läbi kaalutud ja igati arvestatud kõiki võimalikke mõjusid ning nendest ka lähtutud käesolevate lahenduste eelistuse välja pakkumisel. Planeeringu elluviimisel, kui järgitakse kindlaks määratud tingimusi ning välja pakutud leevendavaid meetmeid ja soovitusi, paraneb oluliselt nii Tõrva linna elukvaliteet ja keskkonnaseisund.

5.2 Linnakeskkonna kuritegevusriskide ennetamine

Alates 01.01.2003. a kehtiv *Planeerimisseadus* sätestab, et üldplaneeringu juurde on vaja lisada ettepanekud linnakeskkonna kuritegevusriskide ennetamiseks planeerimise kaudu. Eesmärk on turvalise elukeskkonna loomine, kuritegevuse ennetamine rajatud/rajatavas linnakeskkonnas.

Üldplaneeringu koostamisel arvestati Eesti standardiga: Kuritegevuse ennetamine. - Linnaplaneerimine ja arhitektuur. Osa 1: Linnaplaneerimine (EVS 809-1:2002) juhiseid.

5.2.1 Soovituslikud meetmed kuritegevuse vähendamiseks

Üldplaneeringusse hõlmatud alal detailplaneeringuid koostades tuleb kuritegevuse ennetamise planeerimiseks läbi viia:

1. kohaliku probleemipildi kaardistamine;
2. kohaliku probleemipildi analüüs ja diskussioon;
3. abinõude välja töötamine detailplaneeringus;
4. abinõude hindamine lähtuvalt kogemustest.

Turvalist keskkonda linnalistes tingimustes iseloomustavad sellised tegurid nagu võimalus lihtsalt orienteeruda (selged liiklusskeemid, tänavanimed, viidad, jalakäijate ülekäigukohad), mõistlikult valgustatud ja piisavalt laiad jalgteedega varustatud tänavad, autode parkimise võimalused, valgustatud ja hea nähtavusega kohtades asuvad bussiootepaviljonid, rahaautomaadid ning pimedate ja nn kahtlaste kohtade puudumine.

Soovituslikud meetmed kuritegevuse vähendamiseks:

- linnakeskkonna arendamine - soodustada töökohtade loomist, ettevõtlust ja vabaaega sisustavate asutuste rajamist kohalikele elanikele;
- vajadustele vastava tänavavalgustuse paigutamine vähevalgustatud kohtadesse, et tagada nähtavus;
- planeeritavates elamukvartalites tagada hea loomulik jälgitavus (nt elumajade fassaadid vastakuti). Majadevaheline liiklus on sel juhul tõkestatud ja kujuneb tänavast ühiskasutusega ala, mis soodustab inimeste omavahelist läbikäimist. Sellisel alal äratavad võõrad kohe tähelepanu (naabrivalve);
- varustada keskkond infoviitadega, et tagada selge arusaamine liikumisteede süsteemist ümbritsevas linnakeskkonnas;
- ohustatud sissepääsudele osutada vajalik tähelepanu (nt soovitavalt kasutada videoalvet);
- umbtänavad ja piiratud liiklusega teed ei pruugi alati suurendada elamurajooni turvalisust. Kahtlasi isikuid ei märka juhuslik möödakäija või möödaskõitvas autos istuja. Turvalisust suurendavad järelvalvega sissepääsud;
- tuleb vältida näilist turvalisust (näiteks umbtänavade turvalisus on vaid illusoorne, sest seal üleskasvanud laps tunneb end ka tavalisel tänaval kui ohutus mängupaigas);
- elamurajooni läbivad teed pakuvad lahendust tingimusel, et kasutusele võetaks niisugused julgestusmeetmed, mis tagaksid kiiruse piiramise ja liikluse intensiivsuse vähendamise. Tuleb kasutada liiklust rahustavaid meetmeid. Mootorsõidukite osakaalu liikluses vähendatakse nii, et nende juhte sunnitakse liiklusvoolu reguleerivate ja sõidumugavust häirivate takistuste abil kiirust vähendada ja rohkem teiste liiklejatega (jalakäijatega, jalgratturitega ja ratastooli kasutajatega) arvestama;
- kõrgema kuritegevusriskiga ja aktiivse liikumisega piirkondades tuleks linna, turvateenust pakujate ja politsei koostöös tagada patrullimine, vastavalt probleemsetele aegadele (nt sadama ala, kus liigub palju turiste, öösel pargid jms kohad).

Detailplaneeringu koostamise käigus tuleb välja selgitada probleemide prioriteetsus ja välja pakkuda realistlikud lahendused, mis arvestaks üldist sotsiaalset olukorda. Vajalik on määrata alad, kus tuleb linnakeskkonna kuritegevusriske sügavuti analüüsida ja rakendada meetmeid nende vähendamiseks planeerimise kaudu. See on vajalik, et säästa ressursse välja ehitatud tehiskeskkonna hilisemal ümber korraldamisel.

5.2.2 Soovitused turvalisuse tagamiseks

Kuritegevusega seotud probleemide lahendamiseks detailplaneeringutes peaks alale teostama eraldi uuringud. Vaja oleks läbi viia linnakeskkonna probleemide ja vajaduste väljaselgitamine, andmete kogumine, kõrvutamine ning analüüsimine.

Lähtuda tuleks järgmistest asjaoludest:

- koguda olemasoleva/planeeritava hoonete omanikelt/haldajailt andmeid hoonete remondivajaduse kohta (nt tühjade korterite olemasolu, elanike vahetumise, ruumide ostutingimused ja ülekolimistaotlused, vandalismist tingitud kulutused, liftide ja fonolukkude remondiks tehtavad kulutused ja üürivõlad jne);
- selgitada välja liiklustingimused ja liiklustiheduse kõikumised päeva jooksul;
- hinnata seaduserikkumiste hulka ja laadi konsulteerides politsei-, sotsiaal- ja noorsooametiga ning küsitledes majavaldajaid ja elanikke;
- koguda teavet esmatähtsate asutuste, nt kaupluste, koolide, lasteaedade, noorteklubide ja tervisekeskuste ning ühistranspordi kohta;
- saada ülevaade kuritegevuse ohjeldamiseks kasutatavate meetmete tõhususest.

Oluliseks mõjuks elukeskkonnale hinnangu andmisel on turvalisuse tajumine ja inimeste kartus kuritegevuse ohvriks langeda. Turvalisuse küsimus on komplekselt seotud muude sotsiaalprobleemidega. Üksnes parem planeering üksi ei saa pakkuda lahendusi uute või olemasolevate elamupiirkondade turvalisuse probleemidele.

Kuritegevuse põhjused tulenevad sotsiaalsetest ja majanduslikest põhjustest, mida tuleb lahendada komplekselt. Turvanõudeid arvestaval planeeringul ja projektil on oma osa kuritegude ärahoidmisel, kuid arvestada tuleb ka asjaoludega, nagu tööpuudus, vaesus, sotsiaalsed pinged ja elamute halb hooldamine või hüljatus.

Planeeringu elluviijad ja järelvalve teostajad ning turvalisuse eest igapäevaelus seisvad ametkonnad ja firmad peavad tegema koostööd nende probleemide lahendamisel eelkõige lähtuvalt ühiskondliku turvalisuse tervikliku tagamise põhimõtetest.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Järvekülg, A., Eesti jõed. Tartu, 2001
2. Eesti arhitektuur 4. Tartumaa, Jõgevamaa, Valgamaa, Võrumaa ja Põlvamaa. Tallinn, 1999.
3. Eesti. Maateaduslik, tulunduslik ja ajalooline kirjeldus V, Valgamaa. Tartu 1932.
4. Eesti NSV jõgede, ojade ja kraavide ametlik nimestik. Eesti NSV MN ja Eesti Veemajanduseinspeksioon. Tallinn 1986.
5. Kas tunnend maad, Tallinn 1966.
6. Lindmaa-Pihlak, S., Tõrva kesklinna arhitektuuriajaloolised eritingimused. Tallinn 1998.
7. Mäemets, A., Eesti NSV järved ja nende kaitse. Tallinn 1977.
8. Soovitused üldplaneeringu koostamiseks. Koostanud Entec AS. Väljaandja Keskkonnaministeerium. Tallinn 2000.
9. Tõrva linna arengukava 2003
10. Tõrva linna haljastuse klassifikatsioon ja hooldamine.
11. Tõrva linna keskosa detailplaneering, 1998 (kehtestamata)
12. Tõrva linna metsade majandamise kava. Takseerinud K. Treiberg. Eesti Metsakorralduskeskus, 1996.
13. Valga maakonna planeering. 1998